

KAPITALBRISTREGLERNA I AKTIEBOLAGSLAGEN EFTER AVSKAFFANDET AV REVISIONSPLIKTEN – ETT FÖRSÄMRAT BORGENÄRSSKYDD

Examensarbete – Civilekonom
Företagsekonomi

Oliver Borg
Andreas Lindgren

2019: VT2019CE13

HÖGSKOLAN I BORÅS

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Eva Gustafsson. Dina insiktsfulla tankar och kommentarer har hjälpt oss avsevärt i framställandet av den innevarande studien.

BORÅS 2019-06-09

Oliver Borg

Andreas Lindgren

Svensk titel: Kapitalbristreglerna i aktiebolagslagen efter avskaffandet av revisionsplikten - ett försämrat borgenärsskydd

Engelsk titel: The capital shortage rules in the Swedish Companies Act following the abolition of the audit obligation - a deterioration in credit protection

Utgivningsår: 2019

Författare: Oliver Borg & Andreas Lindgren

Handledare: Eva Gustafsson

Abstract

A basic principle for a limited company is that the shareholders have no personal responsibility for the company's liabilities. In order to protect general creditors the Swedish Companies Act contains several capital protection rules. Chapter 25 in the Swedish Companies Act contains the so-called capital shortage rules. The rules are based on the fact that when a critical capital shortage has arisen, the board must observe a certain pattern of action that aims to either restore the shareholders' equity, or petition the court for a liquidation order. If the board of directors fails to take the measures prescribed by law, these individuals may become jointly and severally liable for obligations that incur during the period of such failure to act. A fundamental premiss for the purpose of protecting the company's creditors is that the balance sheet for liquidation purposes needs to be examined by the company's auditors. The purpose of the auditors examination is to prevent the board from cheating with the balance sheet for liquidation purposes by backdating, or by applying incorrect valuation principles. After the abolition of the audit obligation in 2010, there is no longer any requirement for auditing for small limited companies in Sweden. This has affected more than 350 000 companies and risks being a real threat to the creditor protection. Thus, the purpose of the study is to examine how the abolition of the audit obligation has affected the credit protection in the capital shortage rules.

A qualitative content analysis has been applied in order to fulfill the purpose of the study. An examination of government documents, public investigations, preparatory works and legal texts has been carried out in order to identify the existing legal situation. Furthermore, legal doctrine and legal comments from authoritative parties as well as comments from daily and evening newspapers have been examined in order to illustrate eventual shortcoming with the capital shortage rules, after the abolition of the audit obligation. The examination forms the basis of the chronological review on which the result is based on.

Our conclusions prove that the capital shortage rules primarily aim to protect the company's creditors. Disagreements have been identified in the law's preparatory works regarding which stakeholders that actually are catered by the auditors' audit on which the capital shortage rules are based on. The study has also found that a number of authoritative authorities such the Swedish Economic Crime Authority, Swedish National Audit Office, Swedish National Council for Crime Prevention and the Swedish Tax Agency have criticized the abolition of the audit obligation and its effects. The abolished audit obligation still remains, despite the criticism, which indicates that the corporate organizations that support the reform, together constitute an influential stakeholder collective. Finally, it can be stated that the abolition of the audit obligation has impaired the protection that creditors previously enjoyed through Chapter 25 sections 13-18 in the Swedish Companies Act. Since the auditor's unbiased review constituted a cornerstone of the capital shortage rules, the existing law does not appear to be appropriate in order to protect a creditor's collective.

This paper is hereinafter written in Swedish.

Keywords: Creditor protection, audit obligation, involuntary liquidation, The Swedish Companies Act, auditing, capital shortage, stakeholders

Sammanfattning

En grundläggande princip för ett aktiebolag är att aktieägarna inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. I syfte att skydda bolagsborgenärerna så finns det i aktiebolagslagen ett flertal kapitalskyddsregler. I 25 kap. ABL finns de så kallade kapitalbristreglerna. Reglerna bygger på att när en kritisk kapitalbrist har uppstått, så ska styrelsen iakttä ett visst handlingsmönster som syftar till att antingen läka kapitalbristen, eller inleda en ordnad avveckling av bolaget. Underlåter bolagets företrädare att vidta de åtgärder som lagen föreskriver så kan dessa personer bli solidariskt medansvariga med bolaget för de förpliktelser som uppkommer därefter. En grundläggande utgångspunkt i syfte att skydda bolagets borgenärer är att den kontrollbalansräkning som handlingsmönstret ålägger bolaget att upprätta ska granskas av bolagets revisor. Syftet med den oberoende granskningen är att förhindra att styrelsen fuskar med kontrollbalansräkningen genom antedatering, eller genom att t.ex. tillämpa felaktiga värderingsprinciper. Efter avskaffandet av revisionsplikten 2010 finns det inte längre något krav på granskning för små aktiebolag i Sverige. Detta har påverkat över 350 000 aktiebolag och riskerar att utgöra ett reellt hot mot borgenärsskyddet. Syftet med studien är således att undersöka hur avskaffandet av revisionsplikten har påverkat borgenärsskyddet i kapitalbristlagstiftningen.

En kvalitativ innehållsanalys har tillämpats för att besvara studiens syfte. En granskning av myndighetsdokument, offentliga utredningar, förarbeten och lagtexter har genomförts för att få en helhetsbild för det befintliga rättsläget. Vidare har juridisk doktrin och lagkommentarer från auktoritativa parter samt kommentarer från dags- och kvällstidningar granskats i syfte att åskådliggöra eventuella tillkortakommanden med kapitalbristreglerna efter avskaffandet av revisionsplikten. Granskningen ligger till grund för den kronologiska genomgång som resultatet bygger på.

Våra slutsatser påvisar att kapitalbristreglerna i första hand ämnar att skydda bolagets borgenärer. Det har i lagens förarbeten identifierats meningsskiljaktigheter angående vilka intressenter som faktiskt tillgodoses av revisorsgranskningen som kapitalbristreglerna till stor del lutar sig mot. Studien har också funnit att ett flertal auktoritativa myndigheter såsom Ekobrottsmyndigheten, Riksrevisionen, Brottsförebyggande rådet och Skatteverket har riktat kritik mot avskaffandet av revisionsplikten och dess effekter. Den slojade revisionsplikten kvarstår alltså, trots kritiken, vilket tyder på att företagorganisationerna som stödjer reformen tillsammans utgör ett inflytelserikt intressentkollektiv. Slutligen kan konstateras att avskaffandet av revisionsplikten har försämrat det skydd som borgenärer tidigare åtnjutit genom 25 kap. 13-18 §§ ABL. Då revisorns oberoende granskning utgjort en grundpelare i kapitalbristlagstiftningen så förefaller den befintliga lagen inte vara ändamålsenlig i syfte att skydda ett borgenärskollektiv.

Nyckelord: Borgenärsskydd, revisionsplikt, likvidationsplikt, aktiebolagslagen, revision, kapitalbrist, intressenter

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (SFS 2018:1682)
BFN	Bokföringsnämnden
BFN U	Bokföringsnämndens uttalanden
COD	Ordinary legislative procedure
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska unionen
FPM	Faktapromemoria
HD	Högsta domstolen
KBR	Kontrollbalansräkning
KonkL	Konkurslagen (SFS 1987:672)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RiR	Riksrevisionen
RL	Revisorslagen (SFS 2001:883)
Skr.	Skrivelse
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
UB	Utsökningsbalken (SFS 2018:1989)
ÅRL	Årsredovisningslagen (SFS 2018:1161)

Tabellförteckning

Tabell 2.1 Klassificering av strategier för påverkan.....	12
Tabell 4.1 Antal aktiebolag utan revisor	28
Tabell 4.2 Företag som har, eller har avsat sig, revisor.....	29

Figurförteckning

Figur 2.1 Intressentcirkeln.....	13
Figur 4.1 Antal aktiebolagskonkurser uppdelat per månad och år	30

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	- 1 -
1.1 Om revisionspliktens påverkan på borgenärsskyddet	- 1 -
1.2 Problemdiskussion.....	- 2 -
1.3 Syfte och problemformulering	- 3 -
1.4 Disposition.....	- 3 -
2. Studiens referensram	- 5 -
2.1 Frivillig revision för små aktiebolag	- 5 -
2.2 Borgenärsskydd	- 6 -
2.2.1 Aktiekapital	- 6 -
2.2.2 Kritisk kapitalbrist	- 7 -
2.3 Tvångslikvidation på grund av kapitalbrist	- 8 -
2.3.1 Kontrollbalansräkningen	- 8 -
2.3.2 Handlingsmönstret vid kritisk kapitalbrist	- 9 -
2.4 Personligt medansvar för bolagets företrädare	- 9 -
2.4.1 Ansvarsperiodens slut.....	- 10 -
2.5 Intressentmodell i termer om påverkan	- 10 -
2.6 Studiens analysmodell	- 13 -
3. Metod	- 14 -
3.1 Forskningsdesign.....	- 14 -
3.2 Databesamling.....	- 14 -
3.3 Urval.....	- 15 -
3.4 Studiens trovärdighet.....	- 16 -
3.5 Metodreflektion	- 17 -
4. Avskaffandet av revisionsplikten	- 19 -
4.1 Innan avskaffandet av revisionsplikten	- 19 -
4.1.1 Revisorns roll i likvidationsförfarandet.....	- 19 -
4.1.2 Värdet av kapitalbristreglerna för ett borgenärskollektiv	- 21 -
4.1.3 Dubbla budskap avseende revisorns roll i likvidationsförfarandet.....	- 23 -
4.1.4 Argumenten för och emot revisionsplikten	- 24 -
4.2 Efter avskaffandet av revisionsplikten 2010	- 26 -
4.2.1 Resultatet av den frivilliga revisionen	- 26 -
4.2.2 Borgenärsskyddet idag	- 28 -
4.3 Statistik för bolag och konkurser.....	- 28 -
5. Diskussion och slutsatser.....	- 31 -
5.1 Om borgenärsskyddet och avskaffandet av revisionsplikten.....	- 31 -
5.2 Om intressenters påverkan på avskaffandet av revisionsplikten	- 32 -

5.3 Studiens slutsatser avseende skyddet i kapitalbristreglerna	- 33 -
5.4 Studiens slutsatser avseende intressenters påverkan	- 34 -
5.5 Förslag till fortsatt forskning	- 36 -
6. Källförteckning.....	- 37 -
6.1 Lagtexter.....	- 41 -

1. Inledning

Den här studien behandlar kapitalbristreglerna i aktiebolagslagen kopplat till avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag i Sverige. Borgenärskollektivet påverkas såväl direkt som indirekt av de aktiebolagsrättsliga kapitalbristreglerna som bygger på revisorns oberoende granskning. Lagstiftaren har i förarbetena till den befintliga kapitalbristlagstiftningen uttryckt att den oberoende granskningen syftar till att stävja eventuella *fusk* med kontrollbalansräkningen, såsom antedatering eller tillämpning av felaktiga värderingsprinciper. Det är därför av intresse att undersöka hur avskaffandet av revisionsplikten har påverkat det faktiska borgenärsskyddet i aktiebolagslagen.

1.1 Om revisionspliktens påverkan på borgenärsskyddet

Riksdagen beslutade den 1 november 2010 att avskaffa revisionsplikten för små aktiebolag.¹ Drygt 250 000 aktiebolag, vilket då utgjorde cirka 70% av det totala antalet aktiebolag, omfattades av reformen. Reformen har syftat till att minska bolagens kostnader för revision såväl som att minska den administrativa bördan (RiR 2017:35, ss. 11-12). Avskaffandet av revisionsplikten för små bolag i Sverige har komponerats mot EU:s fjärde bolagsrättsdirektiv som anger att det finns en möjlighet till att revisionsplikten undantas från företag.² För att skapa en samlad uppsättning regler med avseende på den externa rapporteringen gällande alla aktiebolag i EU så skapades det fjärde bolagsrättsdirektivet 1978. Direktivet (78/660/EEG) har som huvudsakligt syfte att på kort sikt förenkla den finansiella rapporteringen för små och medelstora företag. Enligt Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv 2008/0084/COD av den 17 april 2008 om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG när det gäller krav på offentlighet för medelstora företag och skyldigheten att upprätta sammanställd redovisning är syftet att den administrativa bördan ska minska utan att relevant information förspills (2008/0084/COD, ss. 2-3). EU:s gränsvärden är specificerade på så sätt att om ett företag uppfyller två eller fler av följande gränsvärden så är företaget revisionspliktigt:

- antalet anställda i genomsnitt är fler än 50 personer,
- balansomslutningen är över 4 400 000 EUR och,
- nettoomsättning över 8 800 000 EUR.³

Den svenska regeringen valde dock att införa lägre gränsvärden då konsekvenserna vid en dramatisk förändring kan bli förödande för berörda myndigheter och företagets intressenter. Att gå försiktigt fram är därav en stor anledning till varför gränsvärdena sattes till en lägre nivå.⁴ Bolag som uppfyller färre än två av regeringens valda gränsvärden kan besluta ifall de inte vill ha en revisor i företaget:

- medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3,
- bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor, och
- bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.⁵

---

¹ Prop. 2009/10:204 och 9 kap. 1 § ABL

² Prop. 2009/10:204, ss. 69-70

³ Prop. 2009/10:204, s. 51

⁴ Prop. 2009/10:204, ss. 70-71

⁵ Prop. 2009/10:204, s. 69 och 9 kap 1 § ABL

Aktiebolag som inte väljer att ha en revisor måste stadga ett revisorsförbehåll i bolagsordningen och skicka en anmälan till Bolagsverket för att det ska vara giltigt (UC 2019a). Reformen har främjat aktiebolagsformen där även regelförenklingar varit med och bidragit till att flertalet nya aktiebolag bildats. Avsaknaden av en revisor har inneburit en minskad möjlighet till kontroll och insyn av ett enskilt bolag. Då flertalet intressenter är i behov av en kvalitetssäkrad finansiell information till deras verksamheters bedömningar så har nackdelarna med reformen varit problematiska (RiR 2017:35, ss. 5-6). Därav har en rekommendation om att återinskriva revisionsplikten för små företag framförts till regeringen (RiR 2017:35, s. 9). Revisionen och dess oberoende granskning fyller en viktig funktion. Den tillför, utöver intern effektivitet, även en extern nytta till bolagets intressenter (Öhman 2013). Riksrevisionen (2017) anför i sin granskningsrapport att revisorn utgör en viktig del för ett borgenärskollektiv i syfte att bekämpa ekonomisk brottslighet.

Ett av aktiebolagens främsta kännetecken är att delägarna inte är personligt ansvariga för bolagets skulder. Normalt har inte heller bolagets företrädare något sådant ansvar, vilket i sig skapar en reell ekonomisk risk för bland annat borgenärskollektivet. I syfte att skydda borgenärerna så finns ett antal kapitalskyddsregler i den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen. Kapitalbristbestämmelserna återfinns i 25 kap. 13-18 §§ ABL och bygger i princip på att när en viss kritisk kapitalbrist har uppstått så ska styrelsen iakttä ett visst handlingsmönster i syfte att antingen läka kapitalbristen, eller inleda en ordnad avveckling av bolaget (Lindskog 2015). Underlåtelse i att vidta de aktuella åtgärderna leder till att styrelsen drabbas av ett solidariskt medansvar för de förpliktelser som bolaget ådrar sig (Oppenheimer, Blomberg, Bruhn & Reiner 2007). Det av lagstiftaren påbjudna handlingsmönster som ska iakttas i samband med kapitalbristen bygger till stor del på revisorns oberoende granskning. I lagens förarbeten konstateras det att revisorns granskning utgör en central del av lagrummet i syfte stävja eventuella fusk med kontrollbalansräkningen.⁶ I samband med avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag så påverkades det borgenärsskydd som fordringsägarna åtnjutit från kapitalbristbestämmelserna. Trots detta är lagen oförändrad, och debatten kring revisorsgranskningens relevans och eventuella regelförändringar står i skuggan av incitamenten att förenkla företagandet i Sverige.

1.2 Problemdiskussion

I samband med avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag förefaller kapitalbristlagstiftningens egentliga syfte, att skydda bolagsborgenärerna, ha brustit. Detta då det underliggande syftet med ABL:s regelverk förutsätter en revisorsgranskning i samband med upprättandet av en kontrollbalansräkning.⁷ Granskningen syftar till att undvika eventuella fusk med kontrollbalansräkningar såsom antedatering eller felaktiga värderingsprinciper.⁸ På det vis de befintliga kapitalbristreglerna i 25 kap. ABL är utformade så torde borgenärsskyddet vara det huvudsakliga ändamålet (Oppenheimer et al. 2007). Reglerna är i sin befintliga form dålig konstruerade för det ändamål som lagstiftaren syftat till att uppnå (Lindskog 2015). Det framgår också att befintlig lagstiftning inom 25 kap. 13-20a §§ ABL både är svår att tillämpa och att tolka.⁹ Sedan införandet av den befintliga aktiebolagslagen 2005 har den allmänna revisionsplikten avskaffats, vilket leder till att lagstiftningens nuvarande form framstår som daterad och oanpassad till det befintliga företagsklimat som bolagen verkar inom. De samhällsekonomiska konsekvenserna av konkurser kan vida överstiga det enskilda bolagets

---

⁶ Prop. 1997/98:99 och prop. 1990/91:198

⁷ Prop. 1990/91:198

⁸ Prop. 2000/01:150

⁹ NJA 2014 s. 948

avveckling. När större företag går i konkurs drabbas ofta underleverantörer, anställda och i vissa fall hela regioner (Creditsafe 2019).

Den oberoende granskningen som revisionen ämnar till att göra tillför såväl en intern som en extern nytta. Effektivitet och förbättrad kontroll kopplas till den interna nyttan medan ett ökat förtroende för bolagets intressenter kopplas till den externa nyttan (Öhman 2013). Resultatet av att revisorn väljs bort kan bli problematiskt. Kvalitén på årsredovisningarna har visat sig bli avsevärt sämre vilket leder till att registrering av årsredovisningar blir försenade på grund av felaktigheter och försvårar tillgången på företagsinformationen (Balans 2017b). Riksrevisionen (2017) har även poängterat att myndigheter får ökade problem i bekämpningen av ekonomisk brottslighet i skuggan av revisionens avskaffande. Revisorns uppdrag ska utföras på ett opartiskt och självständigt vis där ställningstagandena ska vara objektiva. Revisorn ska även avsäga sig revisionsuppdraget om denne står till förfogande eller har kontroll för en annan fysisk persons tjänster som medverkar i revisionsuppdraget.¹⁰ Att ett bolag har en revisor som behöver följa lagar och regler medför en tillförlitlighet för bolagets intressenter och hjälper framförallt borgenärerna att förlita sig på bolagets finansiella information.¹¹ Avskaffandet av revisionsplikten har varit ett omdebatterat ämne och har under åren intensifierats. Anmärkningsvärt är dock den uteblivna debatten kring kapitalbristreglernas utformning och eventuella tillkortakommanden avseende borgenärsskyddet (Karlsson-Tuula 2018).

1.3 Syfte och problemformulering

Syftet med denna studie är att undersöka om den befintliga kapitalbristlagstiftningen efter avskaffandet av revisionsplikten är ändamålsenlig i syfte att skydda bolagsborgenärerna. Studien avser att belysa kapitalbristreglernas tillkortakommanden och hur revisionsplikten avskaffande har medfört ett minskat skydd för ett borgenärskollektiv. Studiens resultat syftar till att bidra med kunskap till praktiken och den debatt som följer av den slopade revisionsplikten. Avskaffandet av revisionsplikten ska även analyseras genom ett intressentperspektiv i termer om påverkan.

Med hänvisning till problemdiskussionen och studiens syfte har följande frågeställningar specificerats:

- Vilka försämringar i kapitalbristreglerna kan kopplas till avskaffandet av revisionsplikten?
- Vilka brister har den befintliga kapitalbristlagstiftningen?
- Vilka tillvägagångssätt kan intressenter, såväl individuellt som kollektivt, använda sig av i termer om påverkan?

1.4 Disposition

Mot bakgrund av studiens syfte och forskningsfrågor har vi disponerat studien enligt följande. I kapitel två presenteras den teoretiska referensramen vilket behandlar kapitalbristreglerna i aktiebolagslagen och det tillhörande handlingsmönster som lagen framtvingar samt den frivilliga revisionsplikten för små aktiebolag. Det framgick tidigt i analysen att det skulle vara meningsfullt att också analysera ett intressentkollektivs synpunkter då det förelåg meningsskiljaktigheter avseende reformen som ämnade att avskaffa revisionsplikten. Med

---

¹⁰ 20-21 §§ RL

¹¹ Dir. 2014:36

anledning av detta har referensramen utökats med en intressentmodell som fokuserar på intressentteorin i termer om påverkan. Kapitel tre redogör för den kvalitativa innehållsanalysen som tillämpats samt tillvägagångssättet för studiens genomförande. Studien är av induktiv karaktär som utgår från ett empiriskt material som i huvudsak utgörs av offentliga dokument, juridisk doktrin samt samhällsdebatt från dags- och kvällstidningar. Kapitel fyra innehåller det samlade resultat vi tagit fram, vilket är en kronologisk överblick av det aktuella rättsläget avseende kapitalbristreglerna och revisionsplikten. Här redogörs även för de argument och syften som vardera lagförändring gett upphov till. Det kronologiska genomgången och den tillhörande analysen ligger till grund för diskussion och slutsatser som slutligen presenteras i kapitel fem.

2. Studiens referensram

Detta kapitel ligger till grund för en djupgående analys av aktuella lagrumms syften och brister. En kortare redogörelse för vilka bolag som har en frivillig revisionsplikt efter lagändringen 2010 efterföljs av en genomgång av 25 kap. 13-20a §§ ABL. Därefter redogör vi för olika modeller inom intressentteorin i termer om påverkan. Slutligen summeras teori och modeller i syfte att redovisa studiens analysmodell.

2.1 Frivillig revision för små aktiebolag

Från och med den 1 november 2010 gäller inte längre någon generell revisionsplikt för aktiebolag i Sverige. Huvudregeln är visserligen fortfarande att ett aktiebolag ska ha en eller flera revisorer. Flertalet aktiebolag har emellertid möjlighet att välja bort revisionen genom att ta in en bestämmelse om detta i bolagsordningen. Om ett bolag kan välja bort revisionen och vill utnyttja denna möjlighet, så ska en bestämmelse av detta slag utformas så att det tydligt framgår att en revisor saknas. Detta görs exempelvis genom att det sägs att bolaget inte ska ha någon revisor eller att bolaget inte ska vara föremål för revision.¹² Ett s.k. revisorsförbehåll innebär ett beslut om att ej ha revisor i ett privat aktiebolag. Förbehållet ska stadgas i bolagsordningen och anmälas till Bolagsverket för att vara giltigt. Beslutet måste fattas på en bolagsstämma och ifall ett förbehåll fastställs så får aktiebolaget endast uppnå maximalt ett av nedanstående värden under de två senaste räkenskapsåren:

- medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3,
- bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor, och
- bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.¹³

Vid uppstarten behöver ett nybildat aktiebolag inte ha någon revisor. Kravet på att ha en revisor gäller först från det tredje räkenskapsårets början, om man vid den tidpunkten uppfyller två eller fler av tidigare nämnda värden. Valet av att välja bort revisorn måste dock finnas med i bolagsordningen redan från början. Däremot kan olika branschregler ställa krav på att det ska finnas en revisor vid uppstart.¹⁴ Om ett bolag inför ett revisorsförbehåll enligt ovan, trots att bolaget enligt lag är revisionspliktigt, är bestämmelsen utan verkan. Om bestämmelsen var förenlig med lagen och bolagsordningen när den infördes upphör den enligt lagens förarbeten att gälla, om bolaget senare uppfyller det gränsvärde som enligt 9 kap. 1 § 3 st. ABL gäller för revisionsplikt.¹⁵ Publika aktiebolag, aktiebolag som bedriver bank- eller finansieringsrörelse samt aktiebolag med vinstutdelningsbegränsning måste trots detta ha revisor (Bolagsverket 2019a).

I lagen finns en bestämmelse om att ett privat aktiebolag, som den sista dagen av ett visst räkenskapsår har haft en eller flera revisorer registrerade i aktiebolagsregistret under året, alltid ska ha minst en revisor som lämnar en revisionsberättelse för just det räkenskapsåret. Om ett bolag med kalenderåret som räkenskapsår har en revisor registrerad i aktiebolaget per den 31 december år 1, måste det alltså finnas en revisor som upprättar en revisionsberättelse för det

---

¹² Prop. 2009/10:204, s. 110

¹³ Prop. 2009/10:204, s. 69 och 9 kap 1 § ABL

¹⁴ Prop. 2009/10:204, s. 71

¹⁵ Prop. 2009/10:204, s. 110

räkenskapsåret. Syftet bakom bestämmelsen är att årsredovisningen för år då bolaget har haft en revisor alltid ska bli föremål för revision. Bolaget kan alltså i det aktuella exemplet inte genom beslut på extra stämma i början av år 2 välja bort revisionen, entlediga revisorn och på det sättet omintetgöra revisionen för år 1.¹⁶ Bolag som inte valt bort revisionen trots att de inte överstiger ovan angivna gränsvärden kan även bli skyldiga att ha en revisor som lämnar en revisionsberättelse.

2.2 Borgenärsskydd

Borgenärskollektivet skyddas mot aktieägares kapitalanvändningsdispositioner efter vad som följer av kapitalskyddsreglerna i ABL. Kapitalskyddsreglerna är alla regler i ABL som syftar till att skydda bolagets förmögenhet från olovliga transaktioner med aktieägarna (FAR 2019). Kapitalbristreglerna avser det 25 kap. ABL. Reglerna, som främst avser att skydda bolagets fordringsägare, är direkt tvingande och kan inte åsidosättas ens om samtliga aktieägare är överens.¹⁷ Kapitalskyddsreglerna utgörs av följande kapitel:

- värdeöverföringar (17 kap. ABL)
- vinstutdelning (18 kap. ABL)
- förvärv av egna aktier (19 kap. ABL)
- minskning av aktiekapital och reservfond (20 kap. ABL)
- låneförbud (21 kap. ABL)
- tvångslikvidation (25 kap. ABL)

2.2.1 Aktiekapital

För att driva ett aktiebolag måste aktieägarna genomföra ett kapitaltillskott till bolaget motsvarande aktiekapitalet. Torsten Sandström (2015, s. 105), juris doktor och professor i civilrätt har poängterat att när tillskottet är genomfört så är utgångspunkten att ägarna kan driva aktiebolaget utan personligt ansvar. Skyddet innebär att bolagets egna kapital är uppdelat i två kategorier; i) det fria egna kapitalet, som aktieägarna fritt förfogar över och ii) det bundna egna kapitalet, som omfattas av såväl bolagsborgenärernas som aktieägarnas berättigade skyddsintresse (Lindskog 2015, s. 15). Stefan Lindskog är juris doktor, docent i civilrätt, adjungerad professor i kredit- och obeståndsrätt, tidigare ordförande för Sveriges advokatsamfund och tidigare ordförande för HD.

En värdeöverföring får inte äga rum om det inte efter överföringen finns full täckning för bolagets bundna egna kapital.¹⁸ I förarbetena till den befintliga aktiebolagslagstiftningen, prop. 2009/10:61 *en räkning av kapitalkravet för privata aktiebolag*, redogör Fredrik Reinfeldt och Beatrice Ask för aktiekapitalets betydelse som ett skydd för bland annat borgenärer:

Som anges ovan innebär kravet på att ett aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital i princip ett krav på att det ska finnas en viss marginal mellan bolagets tillgångar och skulder. Historiskt har detta ansetts ha stor betydelse som borgenärsskydd. I samband med att gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital år 1973 höjdes från 5 000 kr till 50 000 kr påpekades att aktieägarna inte har något personligt ansvar för bolagets förbindelser och att ansvaret är begränsat till aktieägarnas kapitalinsats i bolaget. För att de som står bakom bolaget och svarar för rörelsen ska kunna uppfylla sina förpliktelser gentemot anställda, det allmänna och andra borgenärer måste, anfördes det,

---

¹⁶ Prop. 2009/10:204, ss. 77, 111

¹⁷ NJA 1951 s. 6

¹⁸ 17 kap. 3 § 1 st ABL

aktieägarnas kapitalinsats vara betydande. Vidare ansågs det angeläget att aktiebolagslagstiftningen utformades på ett sådant sätt att bolagen har tillräckligt ekonomiskt underlag för sin verksamhet.¹⁹

Angående aktiekapitalets betydelse har Carl Bildt och Reidunn Laurén vidare i prop. 1993/94:196 *ändringar i aktiebolagslagen (1975:1385) m.m* påpekat att det inte ensamt utgör ett tillräckligt skydd för bolagets borgenärer. Förarbetet föreslogs ursprungligen mot bakgrund av EG:s bolagsrättsliga direktiv beträffande att aktiebolag skulle delas upp i två kategorier, nämligen privata och publika. Bildt och Laurén resonerar i förarbetet enligt följande:

Även i samband med att aktiebolagen år 1995 delades in i två kategorier, privata och publika bolag, och gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag höjdes från 50 000 kr till 100 000 kr framhölls det att höjningen innebar en förstärkning av skyddet för borgenärerna. Det konstaterades dock att aktiekapitalets storlek inte är ensamt avgörande för borgenärernas skydd och att ett aktiekapital på 100 000-200 000 kr i själva verket ofta utgör ett otillräckligt skydd när bolaget råkar i ekonomiskt trångmål.²⁰

I april 2010 skedde ytterligare en lagändring, där aktiekapitalet återigen sänktes till 50 000 kr för vanliga aktiebolag. Förslaget syftade huvudsakligen till att göra aktiebolag mer tillgängliga för företagare att starta och driva. Borgenärsskyddet diskuteras vidare av Reinfeldt och Ask i prop. 2009/10:61 *en sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag* enligt följande:

Från borgenärsskyddssynpunkt bedöms förslaget inte innebära några större konsekvenser. Skillnaden mellan 100 000 kr och 50 000 kr i aktiekapital torde i de allra flesta fall vara försumbar för borgenärerna, efter- som ett aktiekapital av sådan storlek snabbt kan förbrukas. Det kan emellertid inte uteslutas att förslaget innebär nackdelar för borgenärer som inte avtalsvis kan kräva säkerheter. Sannolikt är det endast i ett fåtal fall som det uppkommer en kreditförlust i fråga om ett bolag med 50 000 kr i aktiekapital som inte hade uppkommit även med det gällande kapitalkravet.²¹

2.2.2 Kritisk kapitalbrist

En grundläggande princip för ett aktiebolag är att aktieägarna inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.²² Avsaknaden av det personliga ansvaret för bolagets aktieägare och företrädare vägs dock upp av kapitalskyddsreglerna enligt ovan. Kapitalbristsreglerna i ABL utgår ifrån ett bolags ställning, eller sufficiens, d.v.s. förhållandet mellan tillgångar och skulder, lika med eget kapital. Om skulderna överstiger bolagets tillgångar är bolaget insufficient, och bolaget har då ett negativt eget kapital (Oppenheimer et al. 2007, s. 17). I 25 kap. ABL åläggs bolagets aktieägare och styrelse att vid tecken på kapitalbrist i bolaget vidta särskilda åtgärder för att skydda bolagets borgenärer. Dessa åtgärder innebär att bolaget i fråga antingen läker kapitalbristen, eller inleder en ordnad avveckling av bolaget.²³

Kapitalbristbestämmelserna i 25 kap. 13-18 §§ ABL bygger på att när en kritisk kapitalbrist har uppstått, d.v.s. att det egna kapitalet täcker mindre än hälften av det registrerade aktiekapitalet, så ska styrelsen iakttä ett visst handlingsmönster. Ett iakttagande av handlingsmönstret ska då

---

¹⁹ Prop. 2009/10:61, s. 7

²⁰ Prop. 1993/94:196, s. 82

²¹ Prop. 2009/10:61, s. 15

²² 1 kap 3 § ABL och prop. 2004/05:85, s. 196

²³ 25 kap 13-18 §§ ABL

leda till att kapitalbristen antingen hävs, eller till att bolaget träder i likvidation (Lindskog 2015, s. 17).

2.3 Tvångslikvidation på grund av kapitalbrist

En av styrelsens huvuduppgifter i ett aktiebolag är att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.²⁴ Styrelsen är skyldig att låta upprätta en kontrollbalansräkning i två situationer. Den första situationen är när det finns skäl att anta att bolagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet i enlighet med de mer generösa värderingsregler som lagen erbjuder. Handlingsplikten utlöses när styrelsen insett eller borde ha insett att det förelåg en befarad kapitalbrist (Oppenheimer et al. 2007, s. 24). Vad som föranleder misstanke om kapitalbrist kan enligt Lindskog (2015, s. 42) variera från bolag till bolag, men det kan till exempel bero på marknadsförändringar eller att en enskild affärs gått fel.

Den andra situationen inom lagrummet som ålägger styrelsen skyldigheten att låta upprätta en kontrollbalansräkning är när det vid verkställighet enligt 4 kap. UB har visat sig att bolaget saknar tillgångar till full betalning av utmätningsfordringen.²⁵ En sådan situation kan även utgöra presumption för insolvens i fråga om konkurs enligt 2 kap. 8 § KonkL.

2.3.1 Kontrollbalansräkningen

Kontrollbalansräkningens huvudsakliga funktion är att urskilja de bolag som inte har ekonomiska förutsättningar att fortsätta verksamheten. Den allmänna försiktigt som beaktas i årsredovisningslagens redovisningsregler kan således medföra att bolagets verkliga framtidsmöjligheter och fortlevnadsförmåga inte fångas upp i tillräcklig grad.²⁶ Det bör dock noteras att enbart för att bolagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, så behöver inte bolaget i sig sakna fortlevnadsförmåga (Lindskog 2015, s. 62). Värderingsreglerna i kontrollbalansräkningen tillåter därmed att vissa justeringar görs vid beräkningen av det egna kapitalet. Sådana justeringar kan leda till att det egna kapitalet kommer uppgå till ett högre värde än vad som beräknas vid en sedvanlig balansräkning. Enligt 25 kap. 14 § ABL kan bland annat följande justeringar genomföras:

- Tillgångar får tas upp till ett högre värde och avsättningar och skulder tas upp till ett lägre värde än i den ordinarie redovisningen, såtillvida att de värderingsprinciper som används vid upprättande av kontrollbalansräkningen är förenliga med god redovisningssed
- Tillgångar får redovisas till nettoförsäljningsvärdet
- Skulder på grund av statligt stöd för vilket återbetalningsskyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning behöver inte redovisas, om stödet, i händelse av konkurs eller likvidation, ska betalas tillbaka först sedan övriga skulder har betalats.²⁷

²⁴ 8 kap. 4 § ABL och prop. 2000/01:150, s. 100

²⁵ 25 kap. 13 § 2 p. ABL och prop. 2006/07:70, s. 64

²⁶ Prop. 2000/01:150, s. 36

²⁷ 25 kap. 14 § ABL och SOU 1999:36, s. 17

Skyldigheten att kontrollbalansräkningen ska granskas av revisor gäller enbart för bolag som har revisor.²⁸ Det bör noteras att, om revisor ändå har utsetts i ett bolag, så gäller bestämmelserna om revisorer i ABL.²⁹ Kontrollbalansräkningens relevans för externa aktörer, i synnerhet bolagets borgenärer, framgår av Bokföringsnämndens uttalanden om förvaltningsberättelsens innehåll (BFN U 96:6) där det preciseras att det i förvaltningsberättelsen ska framgå om bolaget upprättat kontrollbalansräkning i enlighet med 25 kap. 13 § ABL.

2.3.2 Handlingsmönstret vid kritisk kapitalbrist

Som redogjorts för ovan ska ett bolags styrelse, när det finns skäl att anta att kritisk kapitalbrist föreligger, genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning. Om kontrollbalansräkningen bekräftar misstanken om kritisk kapitalbrist ska styrelse kalla till en bolagsstämma, en s.k. första kontrollstämma, och till denna hänskjuta frågan om bolagets ska likvideras. Om den första kontrollstämman inte beslutar att bolaget ska gå i likvidation har bolaget åtta månader på sig att läka kapitalbristen, den s.k. rådrumsfristen (Lindskog 2015, s. 19).

En andra kontrollstämma ska hållas under rådrumsfristen.³⁰ Styrelsen ska inför den andra kontrollstämman upprätta en ny kontrollbalansräkning i enlighet med värderingsreglerna och låta bolagets revisor granska denna. Om en andra kontrollstämma inte hålls, eller om den andra kontrollbalansräkningen inte utvisar att det finns full täckning för bolagets bundna kapital och stämman inte beslutar om likvidation, ska bolagets styrelse vända sig till domstol och begära ett beslut om likvidation.³¹ Ansökan om likvidation kan utöver av styrelsen även göras av VD, revisor och aktieägare. Bolagets borgenärer kan dock inte ansöka om att bolaget ska likvideras.

2.4 Personligt medansvar för bolagets företrädare

Syftet med den stränga sanktion som medansvaret utgör är att få bolagets ledamöter att agera innan skadan är skedd genom att upprätta en kontrollbalansräkning och likvidera bolaget i tid. Underlåtelse i någon av de delar i det påbjudna handlingsmönstret ovan leder till att styrelsens ledamöter svarar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget under den tid som underlåtelserna består, den s.k. ansvarsperioden.³² En styrelseledamot eller verkställande direktör går dock fri från ansvar om han eller hon kan visa att underlåtenheten inte beror på försummelse av honom eller henne.

Ett bolags styrelse och verkställande direktör svarar även solidariskt för bolagets förpliktelser i det fall en kopia av årsredovisning och revisionsberättelse inte har sänts in till registreringsmyndigheten inom femton månader efter räkenskapsårets utgång.³³ En aktieägare som med vetskap om att bolaget är skyldigt att gå i likvidation, och som deltar i ett beslut om att fortsätta bolagets verksamhet, svarar solidariskt med bolagets företrädare för de förpliktelser som uppkommer efter den tidpunkt som följer av punkt 2.3 ovan.³⁴

---

²⁸ Prop. 2009/204, s. 82

²⁹ 1 kap. 12 b § ABL

³⁰ 25 kap. 16 § ABL

³¹ 25 kap. 17 § ABL

³² 25 kap. 18 § ABL, prop. 2000/01:150, ss. 44 och 99

³³ 8 kap. 12 § ÅRL

³⁴ 25 kap. 19 § ABL

2.4.1 Ansvarsperiodens slut

Det personliga medansvaret omfattar inte förpliktelser som bolaget ådrar sig sedan; i) en ansökan om likvidation har gjorts, ii) en kontrollbalansräkning som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet har granskats av bolagets revisor och lagts fram på stämman, eller iii) bolagsstämman, bolagsverket eller domstol har beslutat om likvidation³⁵

En fastställd årsredovisning som påvisar full täckning av aktiekapitalet och som lagts fram på bolagsstämman fungerar i rättspraxis på samma vis som fullgörandet av 25 kap. 17 § ABL.³⁶ Ansvaret för bolagets företrädare upphör även om inte talan mot sådant ansvar väcks inom tre år från uppkomsten av förpliktelsen, eller inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts. Sedvanliga preskriptionsregler gäller dock för det regressansvar som kan uppkomma vid ett eventuellt medansvar.³⁷

2.5 Intressentmodell i termer om påverkan

I syfte att möjliggöra en analys av intressenters möjligheter till påverkan så har ett flertal teorier och modeller tagits fram för att skapa en samlad intressentmodell till den innevarande studien. Intressentteorin som presenteras nedan kommer således att ligga till grund för den kommande analysen avseende intressenters påverkan.

En central fråga i intressentteorin är vad ledningen ska göra och vem som ska styra beslutsfattandet. Freeman (2010) redovisar att ett av de givna svaren är att beslutsfattarna ska interagera med intressenterna då det ligger i organisationens intresse att göra det. Cheferna bör agera legitimt och omfatta moraliska överväganden framför sina egna intressen (Freeman, 2010). En beslutsfattares beslut grundar sig ofta på dennes uppfattning av organisationens mål, snarare än på personliga mål. Däremot spelar de personliga målen en viktig roll i hur beslutsfattaren uppfattar organisationens mål (Rhenman 1967). Mitchell, Agle och Wood (1997) menar att det finns en oklarhet kring Freemans tolkning av begreppet intressenter. Begreppet uttrycker sig i termer om vem eller vilka som påverkar samt uppmärksammas av ett företag. Författarna menar på att intressentidentifieringen och hur framträdande roll de har gentemot företaget baseras på tre olika attribut; makt, legitimitet och nödvändighet. Dessa attribut kan kombineras och genererar en klassificering av intressenter och hur framstående deras röster är gentemot företaget (Mitchell, Agle & Wood 1997).

Crane och Livesey (2003) har i termer om intressenters påverkan undersökt huruvida kommunikation ur ett intressentperspektiv kan ligga till grund för organisationella beslut. Analysen utmynnar i två huvudsakliga slutsatser. En mer traditionell envägs kommunikation med intressenter kan å ena sidan vara såväl effektiv som illusorisk. Tvåvägs kommunikation å andra sidan, kräver en mer involverad och interaktiv dialog, parterna emellan. Denna typ av kommunikation kan bidra till betydande fördelar i termer av förändring. Samtidigt kan dialogen bidra till outforskade risker. En dialog där ett företag eller en organisation till allt för stor del involverar intressenter i beslutprocessen kan leda till motsägelser och intern splittring (Crane & Livesey 2003). Vidare framför författarna att en ny typ av konceptualisering av intressentmodellen tagit form. Den traditionella synen på ett intressentperspektiv, där företag på olika sätt kommunicerar med separerade och individuella intressenter har istället ersatts med

---

³⁵ 25 kap. 20 § ABL

³⁶ NJA 2012 s. 858

³⁷ 25 kap. 20 a § ABL och prop. 2012/13:65, s. 12

en mer spindelnätliknande intressentmodell. Denna typ av modell antyder att intressenter inte bara har en relation till organisationen eller företaget, utan även till varandra i någon form. Med detta i beaktning kan således en dialog rendera till en gemensam beställning till förändring från intressentkollektivet, vilket i sig kan utmynna i såväl positiva som negativa effekter (Crane & Livesey 2003). Factor (2003) beskriver ett liknande förhållningssätt mellan organisationen och dess intressenter. Undersökningen har gjorts på små och medelstora företag vilket renderat i en konklusion baserat på att mer auktoritativa intressenter är bättre positionerade för att inleda och bidra till förändring. Trots att en förändring är önskvärd för organisationen, så behövs en form av acceptans från de betydande intressenterna för att en faktisk förändring ska ske (Factor 2003). Vidare konstaterar Bendell (2003) att en effektiv dialog med intressenter kan bidra till kraftfulla och positiva förändringar som gynnar samtliga parter. Emellertid kan en dåligt hanterad förändring, med snedvridna incitament, bidra till ett missgynnande resultat vilket i sin tur renderar i en kostsam och kontraproduktiv process (Bendell 2003).

Frooman (1999) menar på att det finns fyra huvudsakliga strategier som är tillämpbara för intressenter som önskar påverka ett företag till en potentiell förändring. Dessa strategier utgörs av direkt och indirekt undanhållande av resurser samt direkt och indirekt användande av resursen. Användandet av resursen ska enligt Frooman (1999) förstås som att man försätter köpa eller tillhandahålla en tjänst eller vara, men med vissa förbehåll. Denna strategi ämnar således till att påverka motparten i en viss riktning, utan att helt och hållet sluta tillhandahålla en resurs. De direkta strategierna definieras som de där intressenten självt kan påverka ut- eller inflödet av resurser till företaget. De indirekta strategierna definieras istället som ett tillvägagångssätt där intressenten går genom en tredje part i syfte att påverka resurserna. Samtidigt påpekas att det finns fyra faktorer som påverkar strategierna, vilka utgörs av intressenternas makt, en hög eller låg grad av självständighet och företagets makt (Frooman 1999).

Författaren menar på att valet av strategi baseras på hur maktförhållandet ser ut mellan intressenten och företaget. Är intressenten beroende av företaget kommer denne att tillämpa användningsbaserade strategier. Skulle intressenten inte vara beroende av företaget kommer strategier baserade på undanhållande att tillämpas. Huruvida den tillämpade strategin baseras på en direkt eller indirekt strategi baseras på huruvida företaget i fråga är beroende av intressenten eller inte. Med detta i beaktning fortsätter Frooman (1999) med att konstatera att han således kan besvara en av de tre grundläggande frågorna inom intressenteorin. De tre frågorna är; i) *vilka är de?* ii) *vad vill de?* och iii) *hur ska de försöka få det?* Frågan som besvaras är med hänsyn till ovanstående den sistnämnda avseende hur intressenten i fråga ska försöka få det de vill ha. Slutligen påpekas att ett effektivt tillvägagångssätt inom intressenteorin är att se det ur intressentens perspektiv, och inte enbart som beslutsfattare. Denna typ av synsätt är enligt författaren centralt för ett gott ledarskap och dess tillhörande beslutsfattande (Frooman 1999).

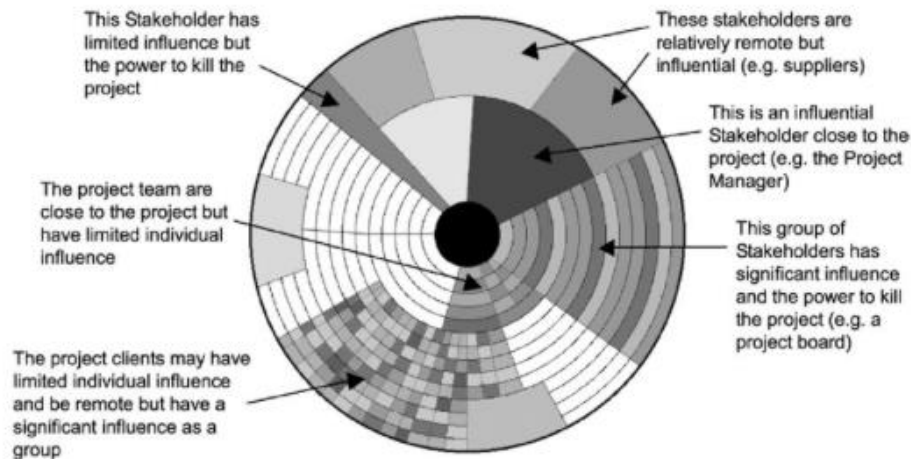
Tabell 2.1 Klassificering av strategier för påverkan³⁸

		Är intressenten beroende av företaget?	
		NEJ	JA
Är företaget beroende av av intressenten?	NEJ	Indirekt undanhållande (lågt ömsesidigt beroende)	Indirekt användande (företaget har makten)
	JA	Direkt undanhållande (intressenten har makten)	Direkt användande (högt ömsesidigt beroende)

Hendry (2005) har utifrån Froomans artikel försökt att vidareutveckla modellen för hur intressenter kan påverka företag. Utifrån icke-statliga organisationer har en uppdaterad modell tagits fram i syfte att försöka förstå hur intressenter strategiskt kan påverka företag i olika riktningar. Trots att det går att påvisa vilken typ av generell taktik eller strategi en intressent använder sig av, så är det utifrån befintlig forskning svårt att påvisa varför man gör detta (Hendry 2005). I studien påpekar författaren att Froomans modell utgör en bra grund, men att intressenter verkar tillämpa ett flertal strategier samtidigt, istället för en åt gången som tidigare observerats. En viktig slutsats i studien berör erfarenheten som intressenten i fråga har av att tidigare ha tillämpat en viss strategi. I de fall man tidigare lyckats genomföra en förändring med en specifik strategi så tenderar intressenten att fortsätta tillämpa just den typen av taktik i framtiden (Hendry 2005). Den mest framgångsrika taktiken anses i studien utgöra lobbyverksamhet vilket baseras på tron att detta resulterar i en mer permanent förändring.

Bourne och Walker (2005) har tagit fram en modell i syfte att underlätta för företag och organisationer att kartlägga och visualisera befintliga intressenter och deras potentiella behov. Modellen ämnar inte enbart till att kartlägga intressenter, utan försöker även att mäta deras potentiella inflytande och inverkan. Modellen, som tituleras intressentcirkeln, avser att tillgodose en ökad förståelse för det intressentnät som företag verkar inom, att försöka möta och hantera intressenters förväntningar samt att försöka bibehålla och förstå den konsensus som råder intressenterna sinsemellan. Noterbart är att modellen i första hand avser att kartlägga intressenter i ett specifikt projekt.

³⁸ Frooman 1999, s. 200

Figur 2.1 Intressentcirkeln³⁹

Intressentcirkeln kan även bidra till en ökad förståelse för hur intressenter kommer att agera framgent, vilket är nödvändigt för att bemöta ett intressentkollektiv och fatta långsiktiga beslut. Genom att tillämpa modellen kan även de intressenter som ensamt inte anses som ett hot, men som ett kollektiv, påverka företaget desto mer och därigenom kartläggas och proaktivt bearbetas (Bourne & Walker 2005).

2.6 Studiens analysmodell

Mot bakgrund av den teoretiska referensramen som vi redogjort för ovan kan analysmodellen sammanfattas enligt följande. Den teoretiska referensramen avseende kapitalbristlagstiftningen tydliggör de grundläggande reglerna som lagrummet utgörs av. Det 25 kap. 13-18 §§ ABL påtvingar ett bolags företrädare att vid befarad kritiskt kapitalbrist iaktta ett särskilt handlingsmönster som antingen syftar till att läka kapitalbristen, eller inleda en ordnad avveckling av bolaget. Underlåtenhet i denna delen kan leda till att företrädarna kan åsamkas av ett med bolaget solidariskt medansvar för därefter uppkomna förpliktelser. Handlingsmönstret bygger på att bolagets företrädare ska upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning. Revisionsplikten som avskaffades 2010 har i sig medfört stora förändringar i det svenska företagsklimatet. Genom att analysera förändringen inom ett specifikt område, och i innevarande studie avseende kapitalbristreglerna, syftar vi till att undersöka huruvida avskaffandet av revisionsplikten påverkat lagens ändamålsenlighet och utformning. En modell har även tagits fram då det tidigt i vår analys uppdragats ett behov att undersöka avskaffandet av revisionsplikten ur ett intressentperspektiv. Detta är relevant för innevarande studie då lagrummens eventuella förändring efter avskaffandet av revisionsplikten till stor del kan komma att påverkas av intressenter. I vår analys utgår vi således utifrån intressentteorin med fokus på påverkan varför vi redogjort för forskning inom det aktuella området.

³⁹ Bourne & Walker 2005, s. 656

3. Metod

Studiens arbetshypotes är att borgenärsskyddet i kapitalbristreglerna har försämrats i samband med avskaffandet av revisionsplikten. Utefter vår arbetshypotes så har vi tagit fram tre huvudsakliga typer av datamaterial, vilka nedan kategoriseras och presenteras under datainsamling. I samband med genomgången av det insamlade datamaterialet redogörs även för de tillvägagångssätt som använts för att samla in och analysera materialet. Avslutningsvis förs en diskussion beträffande de överväganden i insamlingen av datamaterialet som gjorts, studiens trovärdighet samt till den källkritik som berör valet av aktuella källor.

3.1 Forskningsdesign

Studien syftar till att undersöka vad avskaffandet av revisionsplikten, kopplat till de aktiebolagsrättsliga kapitalbristreglerna, kan komma att få för konsekvenser för ett borgenärskollektiv. För att kunna bidra till en djupare förståelse i området är forskningsmetoden i innevarande studie en kvalitativ innehållsanalys. Den aktuella forskningsmetoden har valts i syfte att kunna tolka och granska innehållet i det insamlade datamaterialet. Metoden har en kunskapsteoretisk ståndpunkt som är interpretativ där förståelsen ligger i den sociala verklighet som finns och resultaten bygger på intressenters olika tolkningar av verkligheten. Den ontologiska inriktningen utgörs av konstruktionism, d.v.s. att sociala företeelser och deras mening är något som sociala aktörer kontinuerligt får till stånd, vilket i detta fall syftar till att belysa hur lagstiftningen kommer till inom det aktuella området (Bryman & Bell 2017, s. 372). En undersökning av befintlig lagstiftning och dess underliggande argument har därefter genomförts i syfte att analysera ändamålsenligheten med lagrummen, i synnerhet för 25 kap. 13-18 §§ ABL.

Forskningsansatsen är huvudsakligen av induktiv karaktär där vår teori utvecklats genom en kvalitativ innehållsanalys (Bryman & Bell 2017, ss. 529-530) med underlag främst från kvalitativ data som blivit kodad genom textutdrag. Studiens innehållsanalys är inspirerad av hermeneutik där vi tolkar intressenters roll och påverkan på lagstiftning och andra förändringar inom praxis för företagsekonomin. Detta sker genom en historisk analys där vi valt en kronologisk presentationsform för resultatet. Kvantitativ data i form av statistik av bolag och konkurser utgör en mindre del av det insamlade materialet i syfte att belysa faktiska konsekvenser för avskaffandet av revisionsplikten. Då det primära fokuset har lagts på den befintliga kapitalbristslagstiftningen samt avskaffandet av revisionsplikten, så har det teoretiska intresset varit att undersöka hur de brister som finns i kapitalbristreglerna, och på vilket sätt som avskaffandet av revisionsplikten, medfört ett minskat skydd för bolagsborgenärerna. Undersökningen har styrts av generella frågeställningar som under arbetets gång justerats med utgångspunkt från experter och intressenters tolkningar, men även utifrån våra egna tolkningar av det insamlade datamaterialet.

3.2 Datainsamling

Datainsamlingen är baserad på tre olika typer av källor eller perspektiv vilka redovisas nedan i en hierarkisk ordning där tillförlitligheten står i ett fallande led. Tillförlitligheten har baserats på parametrar som innefattar relevans, källans ursprung och autenticitet. I studiens fjärde kapitel, avskaffandet av revisionsplikten, framställs de olika källorna löpande i en kronologisk ordning i syfte att åskådliggöra meningsskiljaktigheter och olika synvinklar som ligger till grund för de lagförändringar som har, eller inte har, skett. Lagom stora meningsbärande enheter har valts vid insamlingen av datamaterialet i syfte att påvisa en så neutral och objektiv bild som

möjligt, i synnerhet avseende de mindre tillförlitliga källorna som utgörs av typ tre. Samtidigt har de meningsbärande enheterna komprimerats i syfte att korta ner innehållet och samtidigt behålla det huvudsakliga innehållet. De mest frekventa sökord som vi använt utgörs av likvidationsplikt och revisionsplikt. Dessa två begrepp utgjorde den grundläggande sökningen varpå vidare, mer specificerade sökord, användes. En iterativ process har tillämpats då vissa källor gett upphov till att omdefiniera och omstrukturera datamaterialet i syfte att ge en ändamålsenlig och faktisk bild av rättsläget.

Den första typen av källor utgörs av myndighetsdokument, offentliga utredningar, propositioner, lagtexter och praxis. En granskning av lagtexter, förarbeten och praxis har genomförts i syfte att få en helhetsbild av aktiebolagslagens nuvarande form. Detta har skett genom den juridiska databasen Karnov som tillhandahålls av biblioteket på Högskolan i Borås. De huvudsakliga sökorden i databasen har utgjorts av aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, utsköningsbalken och revisorslagen där främst 25 kap. ABL varit i fokus. Förarbeten har inhämtats genom hänvisningar i lagkommentarerna samt genom sökningar i databasen. De viktigaste sökorden i förarbetena har utgjorts av revisor och revisorsgranskning i syfte att utröna den ändamålsenliga rollen som en revisor utgör inom de aktuella lagrummen. Genom de verktyg som användaren kan åtnjuta från databasen kan relevanta förarbeten, prejudikat och andra offentliga dokument tas fram i anslutning till det aktuella lagrummet. Andra offentliga dokument har inhämtats från den aktuella myndighetens hemsida.

Den andra typen av källor som används har utgjorts av yttranden från experter inom aktuellt lagrum. Vi har främst hämtat datamaterialet genom facklitteratur, där framstående verk inom det aktiebolagsrättsliga området har inhämtats. Syftet har varit att åskådliggöra professionella kommentarer och åsikter till den befintliga lagstiftningen för att undersöka huruvida det finns meningsskiljaktigheter, eller om det råder konsensus bland landets mest framstående experter. De personer som faller inom ramen för den här typen av källa är, eller har varit, verksamma inom det civil- och/eller aktiebolagsrättsliga området. Kommentarer går även att finna i juridiska databaser såsom Karnov där hänvisningar till facklitteratur och sakkunniga förekommer.

Den tredje typen av källor utgörs av dags- och kvällstidningar där syftet varit att åskådliggöra den samhällsdebatt som avskaffandet av revisionsplikten har medfört. Insamlingen av dags- och kvällstidningar har huvudsakligen skett genom databasen Mediearkivet (Retriever Research) genom biblioteket på Högskolan i Borås. Samlade preciserade sökord för artiklarna har i huvudsak varit; revisionsplikt, revisionsplikt avskaffande kritik, tvångslikvidation, likvidationsplikt, frivillig revision och borgenärsskydd. Ytterligare artiklar har i anslutning till den insamlade funnits och selekteras utefter relevans för studiens framställande.

3.3 Urval

Avsaknaden på tidigare forskning inom det aktuella området och den valda forskningsansatsen har gjort att vi tillämpat ett teoretiskt urval inspirerat av grundad teori. Insamlingen har skett löpande och selekteringen har skett utefter relevans för studiens ämne (Bryman & Bell 2017, s. 407). Glaser och Strauss (1967, s. 45) menar att ett teoretiskt urval är en datainsamling i syfte att generera teori där forskaren samtidigt samlar in, kodar och analyserar data och därefter bestämmer sig för vilken information som ska samlas in därefter. Det är således en kontinuerlig process som inte är avgränsad till något visst stadium. Detta är lämpligt avseende intressentmodellen med fokus på påverkan, då den iterativa processen ligger till grund för ytterligare analyser. Charmaz (2000) menar att det teoretiska urvalet är något som definierar

grundad teori och att den iterativa processen är tydlig då urvalet utgörs av en kontinuerlig process som rymmer flera faser. Vidare menar Glaser och Strauss (1967, s. 62) att det teoretiska urvalet görs i syfte att upptäcka kategorier och deras egenskaper för att visa hur deras ömsesidiga relationer kan ingå i en teori. Vår studie syftar till att undersöka hur kapitalbristlagstiftningen i aktiebolagslagen har påverkats av avskaffandet av revisionsplikten. Således utgörs våra grundläggande kategorier av just kapitalbristlagstiftningen och avskaffandet av revisionsplikten, där möjligheten att addera ytterligare underkategorier finns. I syfte att möjliggöra en kvalitativ innehållsanalys har tre typer av källor tagits fram, vilket redogjorts för ovan.

Datansamlingen har enskilt utgjorts av sekundärdata där vi bildat oss en uppfunnit av källornas trovärdighet. Enligt Guba och Lincoln (1994) baseras trovärdigheten på fyra delkriterier; tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering. Studien undersöker vad en lagförändring kan komma att få för konsekvenser. Således är de utdrag ur offentliga dokument och i synnerhet propositioner, statens offentliga utredningar samt lagtext som väljs ut och tolkas. Den information och data som hämtas från denna typ av källor får anses ha hög trovärdighet då utgivare i huvudsak är regering och riskdag samt andra myndigheter såsom Riksrevisionen och Ekobrottsmyndigheten. Just tolkningen av texterna är hermeneutiskt inspirerad utifrån studiens syfte samt att studiens resultat är en historisk analys som presenteras kronologiskt.

Lindskog (2015) är en av de källor som vi mest frekvent har tillämpat avseende kapitalbristlagstiftningen. Trots att källan inte utgör något offentligt dokument så anser vi, men hänsyn till Stefan Lindskogs meriter och erfarenhet, utgöra en tillförlitlig och trovärdig källa. I den juridiska databasen Karnov citeras även Lindskogs uttalanden och böcker flitigt. Andra juridiska dokument och böcker har ansetts trovärdiga i de fall texterna har kunnat jämföras med annan juridisk doktrin eller rådande praxis. Om jämförbarheten inte varit möjlig har enskilda stycken kodats i den mån som gynnat studiens resultat och syfte. Samtidigt som facklitteraturen kan anses som trovärdig ur ett sakligt perspektiv, så har även författarnas personliga tankar och åsikter behövt tas i beaktning. Denna subjektivitet har använts i den mån personliga tankar varit till hjälp för studiens analys, resterande har således sällats bort. Dags- och kvällstidningarna anses i innevarande studie som den minst tillförlitliga och trovärdiga källan. Kriterier för urvalet i denna typ av datamaterial har huvudsakligen utgjorts av källans innehåll, vilken tidning som publicerat skriften samt vem som skrivit denna. Ett flertal artiklar har valts bort då uppgifter inte gått att verifiera, eller att innehållet saknat relevans för den debatt som studien syftar till att åskådliggöra. Frågan kring vilken tidning som accepterats i vårt urval har baserats på sedvanliga dags- och kvällstidningar såsom Göteborgs-Posten, Svenska Dagbladet, Dagens industri, men mer nischade tidningar såsom Konsulten och Balans har använts i den mån som innehållet, såväl explicit som implicit, varit av relevans för studien.

3.4 Studiens trovärdighet

Merparten av datamaterialet utgörs av lagtexter och myndighetsdokument. Det insamlade datamaterialet som utgör denna studie finns att tillgå via enstaka betaltjänster, bibliotek eller offentliga databaser i sin ursprungliga form utan vår påverkan. Möjligheten att återupprepa studien ska enligt Bryman & Bell (2017, s. 68) vara en huvudsaklig bedömningen av studiens reliabilitet. Med den utgångspunkten är vår bedömning att reliabiliteten förefaller vara hög. Framtida ändringar inom aktuella lagrum, och i synnerhet kapitalbristreglerna i 25 kap. ABL samt revisorsplikten i 9 kap. ABL, kan komma att påverka studiens tillförlitlighet och överförbarhet. Samtidigt förefaller syftet med studien, att belysa borgenärskollektivets utsatthet

kopplat till kapitalbristreglernas utformning efter avskaffandet av revisionsplikten, att kvarstå och förbli ett analyserbart faktum inom företagsekonomisk och juridisk forskning.

3.5 Metodreflektion

En kvalitativ forskningsmetod har i aktuell studie valts då de väsentliga informationskällorna utgörs av lagtexter, förarbeten och praxis. En stor del av källorna har även utgjorts av olika dokument, i huvudsak facklitteratur med experters yttranden och kommentarer. Därifrån har vi analyserat och tolkat relevanta kontexter som följaktligen blivit ett resultat och slutsatser. I och med att resultatet bygger på forskarnas och olika intressenters uppfattningar, så är mycket av innehållet byggt på vad de själva tycker är viktigt och betydelsefullt. Bryman & Bell (2017, s. 393) redogör att en nackdel med den valda metoden är att den riskerar att bli allt för subjektiv. Avsaknaden av tidigare forskning inom det preciserade ämnet har bidragit till att det målstyrda urvalet kan bidra till en alltför enögd bild, något som dock proaktivt har arbetats med. Genom att förhålla sig till ett antal grundläggande begrepp som sökord, och därefter utkristalliserat mer preciserade dokument och artiklar, har rättvisande bild uppdragats i resultatet. Med ovanstående som utgångspunkt och då syftet med studien är att åskådliggöra borgenärsskyddet efter avskaffandet av revisionsplikten förefaller ett kvalitativt tillvägagångssätt som det mest lämpliga. Med en kvantitativ metod hade det varit svårt att koppla forskningen med hur det ser ut i praktiken. Om vi genomfört strukturerade intervjuer, enkäter eller liknande så hade det funnits en viss osäkerhet kring ifall respondenterna besitter den kunskap som en viss fråga kräver för att erhålla ett tillförlitligt svar (Bryman & Bell 2017, s. 184). Samtidigt förefaller en kvantitativ metod som bristfällig i det avseendet att resultatet till stor del grundar sig på offentliga dokument och dess språkliga innehåll. Emellertid hade en kvantitativ metod varit lämplig om de faktiska eko- och skattebrottsliga konsekvenserna av avskaffandet av revisionsplikten varit i fokus.

Den viktigaste principen när det gäller urval inom grundad teori går ut på att nå teoretisk mättnad, d.v.s. att inga nya eller relevanta data framkommer om en viss kategori (Strauss & Corbin, 1998 s. 212). Emellertid går den teoretiska mättnaden inte att säkerställa fullt ut i den aktuella studien då olika, icke-analyserade effekter, kan påverka borgenärsskyddet och dess framtida utformning såväl som revisionsplikten för små aktiebolag. Enligt O'Reilly & Parker (2013) finns det en underliggande problematik med begreppet teoretisk mättnad då bristen på transparens inte tydligt påvisar hur forskaren uppfyllt kriteriet.

Ett förekommande problem kan vara den mer eller mindre tillförlitliga sällningsprocess av datamaterial och källor som lätt kan bli föremål för en slumpmässighet (Holme, Solvang & Nilsson 1997, s. 131). Vi har vid analysen av det insamlade datamaterialet bedömt källans trovärdighet och vägt detta mot dess användbarhet kopplat till studiens syfte. Då vi i datainsamlingen kategoriserat datamaterialet i tre olika grupper har vi därefter kunnat ta ställning till huruvida en viss typ av källa anses vara trovärdig. Som tidigare påtalats, avseende vårt urval, så har dessa kategorier renderat i olika typer av granskning. De offentliga dokument som tidigare beskrivits har ansetts ha en hög trovärdighet. I den juridiska doktrinen har såväl författaren som innehållet utgjort delar av bedömningen. Då facklitteraturen tillåter författarna att till stor del skriva fritt så finns det därtill en stor mängd subjektivitet att ta hänsyn till, även där. Detta har vi försökt förbättra genom att jämföra de slutsatser och argument som författarna i fråga använder sig av. Genom att tillämpa så precisa och konsekventa sökord som möjligt har den slumpmässiga sällningen försökt reducerats. Vi har granskat ursprunget från vardera av våra källor som datamaterialet bygger på. Det har, i såväl förarbeten, som i doktrin avseende lagkommentarer och åsikter funnits en bestående subjektivitet att ta hänsyn till. Genom att

påvisa såväl meningsskiljaktigheter som konsensus, olika intressegrupper sinsemellan, har vi försökt ge en så rättvisande bild av rättsläget som möjligt, utan att kompromissa vid en mer aggregerad åsikt inom enskilda områden. Avseende de källor som utgörs av dags- och kvällstidningar har tidningar eller upphovsmän som inte anses tillräckligt tillförlitliga eller auktoritativa inom ämnet sållats bort. Samtidigt utgör åsikterna i sig ingen väsentlig bevisning för studiens resultat, utan avser att utgöra ett komplement till rådande lagar och förslag till förändringar.

4. Avskaffandet av revisionsplikten

I detta kapitel redogör vi för hur kapitalbristreglerna växt fram i svensk lagstiftning och hur lagarnas syften har formulerats av lagstiftaren. Därefter redogörs för avskaffandet av revisionsplikten, och hur dessa två lagförändringar tillsammans kan ha skapat ett sämre skydd för borgenärskollektivet. Detta presenteras kronologiskt ur två olika perspektiv; före den frivilliga revisionens ikraftträdande och tiden därefter. Simultant presenteras tre typer av källor och perspektiv. Den första typen av källor utgörs av myndighetsdokument i form av propositioner, praxis och offentliga utredningar. Den andra typen av källor utgörs av de s.k. experterna inom området, som kommenterar befintlig lagstiftning och påverkan i den juridiska doktrinen. Den tredje typen av källor utgörs av dags- och kvällstidningar där åsikter och debatt från auktoritativa tidningar och upphovsmän åskådliggörs. Framställningen avslutas med statistik, i form av sekundärdata, som är relevant för att påvisa effekterna av avskaffandet av revisionsplikten.

4.1 Innan avskaffandet av revisionsplikten

4.1.1 Revisorns roll i likvidationsförfarandet

I såväl förarbetena till den nuvarande aktiebolagslagen som förarbetena till äldre aktiebolagslagstiftning så berörs likvidationsplikten för underkapitaliserade bolag. Den nuvarande aktiebolagslagstiftningen trädde i kraft 2006. I lagens förarbeten redogör Odd Engström och Laila Freivalds för revisorns betydelse i prop. 1990/91:198 *om vissa ändringar i aktiebolagslagen*:

Det finns ingen regel i aktiebolagslagen som föreskriver att en kontrollbalansräkning i dessa fall skall granskas av revisor. Detta är enligt min mening en brist i regelsystemet med hänsyn till att en kontrollbalansräkning, som utvisar att minst halva aktiekapitalet finns i behåll, är en förutsättning för att inte likvidationsskyldighet och personligt betalningsansvar skall inträda. En mindre nogräknad bolagsstyrelse ges därmed möjlighet att på olika sätt fuska med kontrollbalansräkningen, exempelvis genom att tillämpa oriktiga värderingsregler eller rent av genom att upprätta den först i efterhand och förse den med en tidigare datumangivelse. På grund av vad jag nu har anfört anser jag att det bör införas en skyldighet att låta revisor granska kontrollbalansräkningen. Denna skyldighet bör ingå bland dem som styrelseledamöterna måste iakta för att de skall kunna undgå likvidationsskyldighet och personligt betalningsansvar.⁴⁰

I boken *Företag i kris - vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på* skriver de auktoriserade revisorerna Bertil Oppenheimer och Gunnar Blomberg ihop med skattejuristen Daniel Bruhn och advokaten Jonas Reiner, att reglerna i 25 kap. 13-18 §§ ABL i första hand är avsedda att skydda bolagets borgenärer (Oppenheimer et al. 2007). Efterföljande förarbeten inom ABL påvisar hur regeringen vidhåller sin tilltro till revisionens oberoende granskning. I prop. 1997/98:99 *aktiebolagets organisation* framför Göran Persson och Thage G. Peterson följande åsikt kring revisorns roll och vilka intressenter som faktiskt tillgodoses av revisionen:

Regeringen anser för sin del att bestämmelserna om revision fyller en viktig funktion i det associationsrättsliga regelverket. För aktieägarna är det viktigt att bolagets verksamhet och ställning kontrolleras av ett sakkunnigt och självständigt organ. Företagsledningen kan dra nytta av en kompetent granskning. Även för bolagets

---

⁴⁰ Prop. 1990/91:198, s. 8

borgenärer, anställda och det allmänna finns ett intresse av en ändamålsenlig kontroll av att bolagets affärer sköts på ett lagenligt och korrekt sätt och att dess ställning och resultat redovisas riktigt. Skälen för revision gör sig gällande även beträffande mindre bolag. Att undanta mindre aktiebolag från revisionsplikt skulle dessutom påtagligt öka risken för ekonomisk brottslighet i sådana bolag.⁴¹

--- Han verkar inte enbart i aktiebolagets och aktieägarnas intresse. Hans uppgift är också att skydda utomståendes intressen, såsom kreditgivare, anställda, andra kontraktsparter och det allmänna. Därför är det enligt regeringens mening naturligt att de civilrättsliga reglerna kring revisionen utformas så att revisorn på ett effektivt sätt kan ingripa mot sådana oegentligheter i bolaget som riktar sig mot bolaget eller dess intressenter. I ett sådant regelverk kan regler om skyldighet eller rätt att anmäla brottsmisstankar till polis eller åklagare bli en verksam del. Det förhållandet att sådana regler också kan bli betydelsefulla medel i kampen mot ekonomisk brottslighet minskar naturligtvis inte deras värde. Regler av detta slag ligger alltså väl i linje med den kontrollerande funktion som revisorn har.⁴²

Noterbart är att borgenärskollektivet som helhet benämns som en viktig del av revisionen. En snarlik åsikt kring att revisionen inte enbart riktar sig gentemot aktieägarna och styrelsen framförs av Ingela Thalén och Britta Lejon i prop. 2000/01:146 *oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet*:

--- Till att börja med motiverades kravet på revision huvudsakligen av hänsynen till aktieägarna. För dem är det viktigt att bolagets verksamhet och ställning kontrolleras av ett sakkunnigt och självständigt organ. Sedermera har det i olika sammanhang framhållits att revisionen är av värde också för andra. Företagsledningen kan dra nytta av en kompetent granskning. Även företagets borgenärer, anställda och det allmänna har intresse av en ändamålsenlig kontroll av att bolagets affärer sköts på ett lagenligt och korrekt sätt och att dess ställning och resultat redovisas riktigt.⁴³

Engström och Freivalds redogör i sitt förarbete *om vissa ändringar i aktiebolagslagen* för revisornas betydelse genom sin granskning av kontrollbalansräkningen, vilket senare bekräftats i NJA 2005 s. 792, genom att anföra följande:

Ändringen i förevarande paragraf innebär att *revisorernas granskning av kontrollbalansräkningen görs obligatorisk*. Detta gäller beträffande såväl den kontrollbalansräkning som skall upprättas ofördröjligen så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (och alltid då bolaget vid utmätningförsök befunnits sakna utmättningsbar egendom, se nedan) som den kontrollbalansräkning som skall underställas bolagsstämman inom åtta månader från det att likvidationsfrågan hänskjutits till stämman. Om styrelsen har upprättat kontrollbalansräkning när detta varit erforderligt men inte låtit revisorerna granska den, har styrelsens ledamöter, i enlighet med vad som sägs i paragrafens fjärde stycke, underlåtit att fullgöra vad som åligger dem enligt första stycket. Frågan om styrelseledamöternas personliga ansvar för bolagets uppkommande förbindelser blir i sådant fall att bedöma på samma sätt som om någon kontrollbalansräkning över huvud taget inte har upprättats. Det förhållandet att revisorerna måste granska kontrollbalansräkningen innebär inte att revisorerna också åläggs ansvar för att upprätta den. Den skyldigheten åvilar enbart styrelsen. Revisorernas uppgift blir att granska den kontrollbalansräkning som styrelsen lägger fram samt att avge yttrande över den i lämplig form.⁴⁴

---

⁴¹ Prop. 1997/98:99, s. 133

⁴² Prop. 1997/98:99, s. 155

⁴³ Prop. 2000/01:146, s. 31

⁴⁴ Prop. 1990/91:198, s. 16

Som tidigare redogjorts för utgör revisorn en viktig del för det ändamålsenliga syftet med kapitalbristreglerna i 25 kap. 13-18 §§ ABL. Det genomgående syftet med revisorsgranskningen avser således att undvika att styrelsen på något vis fuskar inom ramen för handlingsmönstret, eller att man återger falska uppgifter. HD konstaterar i NJA 2005 s. 792 i en fråga angående ett påstått aktieägartillskott följande:

Av lagtexten framgår emellertid att en kontrollbalansräkning skall granskas av revisorerna. Kravet infördes genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1992. I förarbetena motiveras kravet bl.a. med intresset att motverka efterhandskonstruktioner. I förarbetena uttalas vidare att, om styrelsen upprättat en kontrollbalansräkning men inte låtit revisorerna granska den, frågan om styrelseledamöternas personliga ansvar för bolagets uppkommande förbindelser blir att bedöma på samma sätt som om någon kontrollbalansräkning över huvud taget inte har upprättats --- Därefter har det, som ovan nämnts, införts en bestämmelse om att en kontrollbalansräkning måste vara revisorsgranskad, bl.a. i syfte att motverka efterhandskonstruktioner. Ändamålet med den nya bestämmelsen skulle bli väsentligt undergrävt, om medansvar skulle falla bort för framtida skulder på grund av ett aktieägartillskott, såvida inte tillskottet bl.a. vad gäller tidpunkten blivit granskat av revisorerna.⁴⁵

Syftet med revisorns granskning inom den aktuella lagstiftningen förefaller således att tillgodose borgenärskollektivet. Detta säkerställs då styrelser eller företrädare för underkapitaliserade bolag inte kan fuska under den tid som handlingsmönstret i enlighet med 25 kap. 13-17 §§ ska följas. Även Göran Persson och Thomas Bodström anger i prop. 2000/01:150 *Likvidation av aktiebolag m.m.* att revisorn ska granska en kontrollbalansräkning och kontrollera att tillgångar och skulder är riktigt angivna och att de har värderats i enlighet med aktiebolags- och årsredovisningslagens regler.⁴⁶ Således bör antas att rådande kapitalbristlagstiftning anammat det synsätt som Engström och Ask framför i prop. 1990/91:198. Revisorns yttrande ska utmynna i kommenterar kring huruvida kontrollbalansräkningen upprättats inom rätt tid, om värderingstidpunkten är adekvat och om korrekta värderingsregler tillämpats (FAR 2018).

4.1.2 Värdet av kapitalbristreglerna för ett borgenärskollektiv

Värdet av kapitalbristreglerna för ett borgenärskollektiv har diskuterats av flera experter. Enligt Lindskog (2015, ss. 20-21) kan man urskilja tre intressegrupper ur det handlingsmönster som medansvaret syftar till att initiera:

- (a) Befintliga bolagsborgenärer, vars intresse är att en avveckling ska börja tidigt så att inte hela bolagets kapital konsumeras (*avvecklingsintresset*).
- (b) Tillkommande bolagsborgenärer, vars intresse är att få en varning om att en kapitalbrist uppstår (*varningsintresset*).
- (c) Aktieägarna, vars intresse är att få rådru för lämpliga åtgärder (*rådruksintresset*)

Rådruksintresset anses enligt Lindskog (2015, s. 21) ha getts en betydande vikt genom den förhållandevis långa rådruksfrist som handlingsmönstret föreskriver. Avvecklingsintresset tillgodoses i princip inte alls genom regleringen. Lindskog (2015, s. 22) motiverar detta med stöd av rådruksfristens längd, och att skyldigheten att initiera det av lagen påtalade handlingsmönstret påbörjas först när det egna kapitalet understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Således anses även varningsintresset vara dåligt tillgodosett, då en kritisk

---

⁴⁵ NJA 2005 s. 792

⁴⁶ Prop. 2000/01:150, s. 91

kapitalbrist redan är konstaterad. Vidare anförs att om avvecklingsintresset hade haft högre prioritet, så hade borgenärerna möjligen varit legitimerade att hos rätten söka bolaget i likvidation när likvidationsplikt på grund av kapitalbrist uppstått. En underliggande problematik i den befintliga lagtexten är att inbromsningen, och däri det påbjudna handlingsmönstret, ofta sker för sent. Kapitalbristen leder ofta till att bolaget går i konkurs innan skyldigheten att likvidera uppstått (Lindskog 2015, s. 23).

Slutligen konstaterar Lindskog (2015, s. 20) att vad som främst motiverar kapitalbristreglerna i 25 kap. ABL, med utgångspunkt i hur reglerna har konstruerats, verkar vara varningsintresset. Tillkommande borgenärer får dock aldrig någon direkt varning kring kapitalbristen i bolaget. Skyddet för tillkommande borgenärer är emellertid tillgodosett av medansvaret. Detta skydd är dock enbart tillfälligt, och helt baserat kring huruvida styrelsen följt, eller inte följt, det påbjudna handlingsmönster som lagen föreskriver. Oppenheimer et al. (2007, s. 71) rådgör tillkommande borgenärer att kontrollera bolagets ställning. Genom att granska befintliga räkenskapsmaterial, och förvaltningsberättelser, kan kapitalbristen ibland upptäckas. Dock påtalas problematiken kring att ingen aktuell varning kring bolagets finansiella ställning delges externa parter. HD uttalar sig i NJA 2005 s. 792 beträffande de olika intressentgrupperna:

Denna reglering har som övergripande syfte att sätta upp gränser för hur långt en förlustbringande verksamhet får fortsätta, innan den måste avbrytas på grund av likvidation. Regleringen syftar därvid till att skydda såväl befintliga som tillkommande borgenärer men också att ge aktieägarna råd om lämpliga åtgärder i ett underkapitaliserat bolag. Det medansvar som följer av regleringen utgör ett påtryckningsmedel för att få styrelsen att följa det handlingsmönster som lagen föreskriver. [...] Vid tolkningen av regleringens närmare innebörd bör risken för kringgående av dess övergripande syfte beaktas.⁴⁷

Vidare konstaterar HD i NJA 2014 s. 948 att kapitalbristreglerna i det 25 kap. ABL inte är konstruerade så att befintliga eller tillkommande borgenärer varnas kring bolagets kapitalbrist.⁴⁸

Sammanfattningsvis kan konstateras att Lindskog (2015) anser, utifrån hur regelsystemet i det 25 kap. ABL är uppbyggt, att varningsintresset står som det huvudsakliga syftet. Samtidigt menar han att det i princip inte finns ett avvecklingsintresse då kapitalbristen redan är ett faktum. Erik Nerep, ekonom och professor i rättsvetenskap, är dock av åsikten att det inte går att dra någon tydlig skiljelinje mellan avvecklings- och varningsintresset (Nerep 2003, s. 473). Han menar att dessa intressen gemensamt bildar ett borgenärsskyddsintresse, men att det ur hans analys av förarbetena framkommer att avvecklingsintresset är det huvudsakliga intresset. Lars Pehrson, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, anser att det inte går att utläsa ett varningsintresse ur de befintliga kapitalbristreglerna då ett bolag med kapitalbrist inte har någon upplysningsplikt gentemot tillkommande borgenärer. Ett bolag med kapitalbrist har inget lagstadgat krav på sig att offentliggöra bristen intill den dag då beslutet om likvidation registreras (Pehrson 2005, ss. 670-671). Advokat Teodor Leffler är av samma åsikt och ifrågasätter varningsintressets existens (Leffler 2008, s. 806). Detta motiveras genom bristen på insyn till det aktuella bolaget för utomstående parter. Det föreligger knappast skäl för styrelsen i fråga att varna potentiella borgenärer i dagsläget. Således föreligger det en utbredd oklarhet om vilka borgenärer, eller intressenter, som i första hand avses att skyddas genom 25 kap. 13-20a §§ ABL.

---

⁴⁷ NJA 2005 s. 792

⁴⁸ NJA 2014 s. 948

4.1.3 Dubbla budskap avseende revisorns roll i likvidationsförfarandet

Det förekommer dubbla budskap avseende vilken roll en revisor anses ha i ett likvidationsförfarande. I förarbetet till avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag framför Beatrice Ask och Mats Odell i prop. 2009/10:204 *En frivillig revision*, följande argument kring revisorns roll i ABL:

Det är vidare bolagets revisor som ska granska den av styrelsen upprättade kontrollbalansräkningen. Om bolaget, sedan revisionsplikten inskränkts, saknar revisor skulle granskningen i och för sig kunna utföras av vilken kvalificerad revisor som helst. Som utredningen är inne på kan det emellertid sättas i fråga om detta är ändamålsenligt. På den korta tid som står till revisorns förfogande inför den första kontrollstämman torde det vara svårt för en revisor som inte sedan tidigare känner bolaget att hinna med de granskningsåtgärder som ska vidtas. I likhet med utredningen anser regeringen därför inte att kontrollbalansräkningen ska behöva granskas av en kvalificerad revisor, om bolaget inte har en vald revisor. Det innebär för dessa bolag en återgång till den ordning som gällde för alla aktiebolag fram till 1992, då det föreskrevs att kontrollbalansräkningen ska revisorsgranskas (jfr prop. 1990/91:198 s. 8). Huvudsyftet med kontrollstämmorna - att varsko aktieägarna om bolagets situation - uppnås även om någon revisorsgranskning inte skett. --- Sammanfattningsvis anser regeringen att revisionsplikten inskränkning inte ger anledning att komplettera aktiebolagslagen med nya bestämmelser i syfte att kompensera för att inte alla bolag har revisor. Som Sveriges advokatsamfund föreslår bör dock i klargörande syfte tas in en generell bestämmelse i aktiebolagslagen enligt vilken bestämmelser om bolagets revisor och den revisionsberättelse som denne lämnar ska gälla endast om bolaget enligt lag ska ha revisor eller ändå har en revisor.⁴⁹

Vad som tydligt framgår är att kontrollbalansräkningen ska granskas av bolagets revisor. Skulle bolaget ha flera revisorer ska samtliga ta del i granskningen (Oppenheimer et al. 2007, s. 348). Syftet med revisorsgranskningen är att förhindra att styrelsen fuskar med kontrollbalansräkningen genom att exempelvis återge tillgångar och skulder på ett oriktigt sätt, tillämpa oriktiga värderingsregler eller genom att antedatera kontrollbalansräkningen.⁵⁰ Ask och Odell uttalar sig i förarbetet *en frivillig revision*, avseende inskränkningen av revisionsplikten, att det i de bolag som inte har en vald revisor, inte är ett krav att kontrollbalansräkningen ska ha granskats av revisor för att ansvarsperioden ska komma till ett slut. Bestämmelsen kan således enbart tillämpas om bolaget har revisor. Skulle bolaget tagit in en bestämmelse i bolagsordningen om att bolaget inte ska ha någon revisor, ett s.k. revisorsförbehåll, behöver kontrollbalansräkningen inte granskas av en revisor.⁵¹ Om en revisor ändå har utsetts i ett sådant bolag, så ska kontrollbalansräkningen revisorsgranskas.⁵² I de fall som bolaget har revisor, men ingen revisorsgranskning sker, bedöms situationen som om ingen kontrollbalansräkning hade upprättats.⁵³ Styrelsens ledamöter kan då personligen bli ansvariga för bolagets därefter uppkomna förpliktelse.⁵⁴

Noterbart är hur argumenten skiljer sig åt i Ask och Odells proposition jämfört med tidigare förarbeten beträffande revisionsplikt och tvångslikvidation. Engström och Freivalds är i prop. 1990/91:198 av åsikten att revisorn utgör en betydande roll i likvidationsförfarandet för såväl bolagets företrädare som för bolagets borgenärer. Persson och Peterson menar i prop.

⁴⁹ Prop. 2009/10:204, ss. 82-83

⁵⁰ Prop. 1990/91:198, s. 8 och prop. 2000/01:150, s. 91

⁵¹ 9 kap 1 § ABL och prop. 2009/10:204, s. 82

⁵² 1 kap 12 b § ABL

⁵³ 25 kap 18 § ABL

⁵⁴ Prop. 1990/91:198, s. 16 samt NJA 2005 s. 792.

1997/98:99 på att revisorn inte enbart verkar för aktiebolaget och dess företrädares intressen, utan även för utomstående intressenter. Thalén och Lejon framför i prop. 2000/01:146 att revisionen, utöver företagsledningen och aktieägarna, är av stort intresse för bland annat bolagsborgenärerna. Det kan således konstateras föreligga en meningsskiljaktighet beträffande revisionens intressenter. Att kontrollstämornas huvudsakliga syfte är att varsko aktieägarna förefaller motstridigt till vad som ovan presenterats avseende varningsintresset. Som redogjorts för ovan är det huvudsakliga syftet med kapitalbristreglerna i 25 kap. 13-18 §§ ABL att skydda befintliga och tillkommande borgenärer, samt aktieägarna i viss mån genom rådrumsintresset. Revisorns roll har genom majoriteten av propositionerna till den befintliga aktiebolagslagen konstaterats utgöra en stor del av 25 kap. 13 § i samma lag. Kravet på revisor syftade till att eliminera eventuella oriktigheter och fusk med upprättandet av kontrollbalansräkningen, såsom antedatering eller felaktiga värderingsprinciper. Som påtalats ovan infördes kravet på revisorsgranskning med argumentet om att det utgjorde såväl en brist som en risk i att inte ha ett krav på revision. Lindskog (2015, s. 83) anför, beträffande revisorsgranskningen, att om införandet av kravet på revisorsgranskning och hur det motiverades ställs mot det partiella avskaffandet av revisorskravet och hur det motiverades så finns det anledning att bekymra sig över lagstiftarens förmåga att agera konsistent.

4.1.4 Argumenten för och emot revisionsplikten

Inför avskaffandet av revisionsplikten fanns det enbart ett fåtal parter som argumenterade för och emot reformen. Den initiala kritiken utgjordes av myndigheter såsom Riksrevisionen och Finansinspektionen. Den mediala debatten utgjordes nästintill uteslutande av positiva röster från olika bransch- och företagargorganisationer som menade på att nyttan av en frivillig revision skulle gynna företaget i Sverige.

Den 7 september 2006 beslutade regeringen att en särskild utredare skulle se över reglerna kring revision för små företag. I december 2006 gav regeringen ut ett tilläggsdirektiv där utredaren skulle föreslå vilka ändringar i regelverket som krävs för att avskaffa revisionsplikten för de små företagen. I tilläggsdirektivet gavs utredaren i uppdrag att:

- föreslå de ändringar i regelverket som krävs för att ta bort revisionsplikten för de små företagen,
- ta ställning till vilka företag som skall omfattas av förändringen,
- överväga om en inskränkning av revisionsplikten behöver kombineras med andra åtgärder som förebygger överträdelser av t.ex. skatte- och redovisningsregler och i så fall föreslå de åtgärder som behövs,
- utarbeta nödvändiga författningsförslag,
- allsidigt belysa konsekvenserna av författningsförslagen, och
- särskilt uppmärksamma situationen i de övriga nordiska länderna⁵⁵

Arbeten som omfattar regelförändringar/förenklingar inom bolagsrätt, redovisning och revision är ständigt pågående i både Sverige och EU. I mars 2007 framförde det Europeiska rådet att EU och dess medlemsstater gemensamt var tvungna att minska de administrativa bördorna och ge möjligheten till de europeiska företagen att bli mer konkurrenskraftiga, för att stärka Europas ekonomi (SOU 2008:32, s. 14). Justitiedepartementets utredning *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* gjordes i samband med avskaffandet av revisionsplikten i Sverige (SOU 2008:32). I utredningen poängteras att revisionens nytta aldrig har betvivlats. Däremot fanns det ett tvång i regelverket som inte tillfogades företagens egna intressen och gav företagen onödiga kostnader. Detta tvång innebar att revisions klienterna inte kunde välja vilka

---

⁵⁵ SOU 2008:32, bilaga 2, s. 331

tjänster de ville köpa eller när de ville köpa dem. Istället var de revisionspliktiga företagen i enlighet till det innehåll som lagstiftaren fastställt tvungna att varje år betala för revisionen (SOU 2008:32 s. 195). Den beräknade kostnadsminskningen för en frivillig revision förväntades bli cirka 5,8 miljarder kronor om året för alla bolag gemensamt (SOU 2008:32, s. 13).

Göteborgs-Posten (2008) skriver att flertalet remissinstanser ifrågasätter utredningen kring avskaffandet av revisionsplikten och kräver en lösning där aktiebolagen aktivt själva ska få välja ifall en revisor inte ska anlitas. I artikeln nämns kritik från Finansinspektionen som anser att granskningen från en revisor är en kvalitetsstämpel. För att behålla förtroendet för finansmarknaden så borde revisorsplikten vara kvar. Det som framförallt kritiseras avseende utredningen är att revisorers preventiva effekt har negligerats. De brottsbekämpande myndigheterna resonerar kring att endast vetskapen att en revisor har insyn i räkenskaperna resulterar i att brott inte begås. (Göteborgs-Posten 2008). Carl-Gustaf Burén (2008), från svenskt näringsliv, framför i Hallandsposten att systemet på revisionspliktens krav tidigare var styrt utifrån ett myndighetsperspektiv och inte för företagens egna behov. Ett potentiellt avskaffande av revisionsplikten är bidragande till att företagens behov och förmågor att ta egna beslut hamnar i fokus (Burén 2008). Samtidigt framför Svenska Dagbladet (2008) att revisorsnämnden inte var särskilt kritisk till just avskaffandet av revisionsplikten, utan att problematiken var att utredarens fokus låg på fel saker. I artikeln påpekas att Adam Diamant som arbetade på Revisorsnämndens tillsynsenhet är av åsikten att det kan uppstå konsekvenser med regleringen. Han anser att regeringen borde lägga mer tid på att anpassa reglerna för de företag som måste ha en revisor istället för på de bolag som inte har revisionsplikt (Svenska Dagbladet 2008).

Dan Brännström (2010), tidigare generalsekreterare för Sveriges revisorer och rådgivare, FAR SRS, skriver i ett debattinlägg i GP att regeringen bara några få månader innan lagkravet varit väldigt otydliga kring vad som ska gälla med regelförändringen. Grunden bakom den ohållbara situationen anses ha varit finansdepartementets oro kring de skattemässiga effekterna. Vidare framför Brännström (2010) att en reform som verkligen skulle utgöra en förenkling för företagare är kravet på aktiekapitalet i ett bolag. Sänkningen från 100 000 kr till 50 000 kr är enligt honom för låg, och det hade varit bättre med en rejäl sänkning likt den brittiska modellen där kravet på aktiekapitalet endast är ett pund. En tröskel som är så låg som möjligt och en ny utformning av borgenärsskyddet mot bolagets likviditet hade bidragit med en verklig förenkling till att starta ett företag (Brännström 2010). Göteborgs-Posten (2010) intervjuar Anna-Stina Nordmark Nilsson, VD på Företagarna. Nordmark Nilsson menar att ambitionerna kring avskaffandet av revisionsplikten var väldigt höga, men prioriteringen alldeles för låg. Detta resulterade i en oklarhet kring hurvida reformen skulle införas eller ej, och i så fall när (Göteborgs-Posten 2010).

Regeringen bedömde att revision var en alltför betydande kostnad för små företag och med EU:s direktiv avseende att minska företagens administrativa kostnader så beslutade riksdagen att avskaffa revisionsplikten för mindre aktiebolag.⁵⁶ Riksrevisionen framför att de främsta argumenten till avskaffandet av revisionsplikten är en förenkling av administrationen samt minskade kostnader för företagare. Reformen tillsammans med andra regelförändringar ska ligga till grund för en förstärkt konkurrenskraft hos bolagen och vara bidragande till fler anställningar som gör att företagen växer. Dessa förbättringar vägs upp mot de farhågor som

---

⁵⁶ Prop. 2009/10:204, ss. 56-57

finns med reformen där en ovisshet kring minskade skatteintäkter, sämre redovisningskvalitet och ökad ekonomisk brottslighet finns i åtanke (RiR 2017:35, s. 5).

4.2 Efter avskaffandet av revisionsplikten 2010

4.2.1 Resultatet av den frivilliga revisionen

Det samlade resultatet av den frivilliga revisionen har ännu inte gått att fastställa. Emellertid har enskilda effekter gjort att samhällsdebatten ökat markant. Detta har skett ett flertal år efter reformens ikraftträdande. Likväl som innan reformen genomfördes så utgörs kritiken huvudsakligen av myndigheter och branschorganisationer med intresse i en återskaffad revisionsplikt. Den sida som kvarstår som positiv till reformen utgörs huvudsakligen, likt situationen innan, av bransch- och företagargorganisationer.

Enligt Riksrevisionens granskning (2017) har det visat sig att endast en liten besparing gjorts för de bolag som valt bort revision. En genomsnittlig besparing på ungefär 10 000 kr per år har räknats ut och är kopplat till kostnaden för revisorsarvodet. Reformen har gynnat bolag som betalar revisorsarvodet till viss del i form av att revisionstjänsternas prisutveckling har stagnerat. Olika arbetsmoment och kostnader som kan relateras till vad som läggs ned för att biträda revisorn har också försvunnit. Detta visar sig dock inte ha någon positiv påverkan på varken tillväxt eller lönsamhet. Utifrån granskningen som gjorts har det visat sig finnas få positiva effekter med den genomförda reformen. Detta har medfört komplikationer för arbetet mot ekonomisk brottslighet och en riskökning av skattefusk. Granskningen visar att låga besparingar gjorts i samband med reformen, men i övrigt har förväntningarna inte uppfyllts. Aktiebolag som valt bort revisionen har visat sig växa långsammare i både nettoomsättning och personalstyrka gentemot andra bolag, men även mot sig själva, jämfört med tillväxten innan avskaffandet av revisionsplikten. Många negativa konsekvenser som befarades har däremot realiserats. Exempelvis har den inbetalda bolagsskatten sjunkit på grund av en minskad tillväxt hos bolagen. I och med det försvårade arbetet av ekonomisk brottslighet så kan en logisk förklaring till detta vara att bolagen medvetet krymper vinsten genom att redovisa en lägre ekonomisk aktivitet och på så sätt undkomma högre skatter (RiR 2017:35, ss. 6-7). Magnus Larsson, ordförande i FAR, och Dan Brännström framför i ett debattinlägg i Dagens Industri att företag som valt bort revision betalar sju procent mindre i skatt. Konkurrensneutraliteten sätts i och med det ur spel och samhällsnyttan minskar. Om kravet på en auktoriserad eller godkänd revisor återinförs så ökar transparensen. I de fall då skatterna redovisas på ett annat sätt, vilket granskas av revisorn, så ökar även samhällsnyttan (Larsson & Brännström 2018).

Helena Lindberg och Nedim Colo (2018) från Riksrevisionen skriver i ett debattinlägg i Dagens Industri att företagandet har en stor betydelse för den svenska välfärden och internationella konkurrenskraften. Problematiken med avskaffandet av revisionsplikten ligger i att oseriösa aktörer lättare kan äga och driva ett aktiebolag, vilket drabbar såväl de seriösa aktörerna som samhället i stort. Visserligen har antalet aktiebolag ökat med åren, men det har inte resulterat i ett ökat företagande då detta har skett på bekostnad av andra företagsformer (Lindberg & Colo 2018). Ett antal framstående företrädare för bransch- och företagargorganisationer framför i ett svar att de inte förstår Riksrevisionens konstaterande angående att reformen inte uppnått sitt syfte. Besparingar på miljardtals kronor har realiserats för företagare, samtidigt som antalet nya aktiebolag har ökat kraftigt efter den avskaffade revisionsplikten (Femrell et al. 2018a). Vidare så kritiserar regelnämnden Riksrevisionens granskning då det inte ges någon förklaring till varför svenska företag skulle vara mer brottsbenägna än övriga i EU. Riksrevisionens analys sägs inte grundas på fakta utan enbart på lösa antaganden (Femrell et al. 2018b).

Helena Adrian (2018) skriver i Svenska Dagbladet att effekten av den avskaffade revisionsplikten innebär att man lättare kan fuska utan att bli upptäckt. Detta har resulterat i uteblivna skatteintäkter, felaktiga utbetalningar av bidrag samt att kostnader för brottsutredningar har ökat. Tidningen Balans (2017a) konstaterar i en artikel att det inte finns varken myndighet eller aktör som kontrollerar om revisionspliktiga företag har revisor eller ej, vilket även följer av Riksrevisionens konstaterande (RiR 2017:35, s. 40). Vidare påpekar artikeln att om Bolagsverket däremot påträffar ett bolag som inte har en revisor trots att de borde ha det, så skickas ett föreläggande ut med hot om tvångslikvidation. Vanligtvis brukar Bolagsverket få in en rättelse. Inkommer det inget svar så görs ingen extra uppföljning, utan bolaget försätts i konkurs. Författaren menar att problematiken ligger i att det inte finns något system som ger Bolagsverket möjligheten att komma åt gränsvärdena. Om det funnits ett system där årsredovisningarna skickats in digitalt så hade möjligheten till kontroll underlättats genom att historiken lagrats. Kontrollen hade omfattat uppgifter om årsredovisningarna är reviderade samt ifall bolaget uppfyller de olika storleksklasserna. I januari 2017 visade siffror från UC på att 837 bolag hade åsidosatt skyldigheten att ha en revisor trots att de hade revisionsplikt (Balans 2017a).

Mindre bolag är vanligtvis ägarstyrda, och därav får granskningen av revisorn en begränsad betydelse då det huvudsakliga syftet är att på uppdrag av bolagets ägare, granska förvaltningen. Redovisningsexperterna Sofia Bildstein-Hagberg och Claes Norberg (2018) på Svenskt Näringsliv föreslår i ett debattinlägg i Svenska Dagbladet att myndigheterna istället ska komma åt skatteundandragande med skatterevision. Revisioner från Skatteverket har sedan början av 2000-talet mer än halverats, vilket påpekas som beklagligt (Bildstein-Hagberg & Norberg 2018).

Inför avskaffandet av revisionsplikten aviserade regeringen att de skulle följa upp genomförandet av reformen och utvärdera dess effekter. Riksrevisionen poängterar i sin rapport att regeringen varken har utvärderat reformen eller gett i uppdrag till berörda myndigheter att göra det. Den övergripande slutsatsen är enligt Riksrevisionen att nackdelarna överväger fördelarna med avskaffandet av revisionsplikten och rekommendationen från deras sida är att regeringen bör återinföra revisionsplikten för små aktiebolag (RiR 2017:35, s. 9). Regeringen har svarat på Riksrevisionens rapport och konstaterar att iakttagelserna är värdefulla och kommer beaktas, men att de inte är tillräckliga skäl till att återinföra revisionsplikten. Istället kommer andra åtgärder att vidtas för att lösa de problem som tas upp.⁵⁷

En anledningarna till att en full revisionsplikt inte återinförs hänvisas av regeringen till att det avviker från EU:s riktlinjer.⁵⁸ Regeringskansliet lade i maj 2018 fram ett förslag om ett bolagsrättspaket som syftar till att vid registrering av aktiebolag förhindra administrativa besvär, medföra ett tillräckligt skydd för bolagens intresser samt att en gränsöverskridande rörlighet ska underlättas för bolagen på den inre marknaden. Den digitala tekniken ska ökas i användning och för att bolagen ska kunna verkställa gränsöverskridande ombildningar, delningar och fusioner så ska nya eller förbättrade möjligheter införas. Detta ska innebära att bolagsrättspaketets syften uppnås.⁵⁹ Digitaliseringens framfart ska innebära att årsredovisningarnas kvalitet ökar och oegentligheter i allmänhet förebyggs. I och med den kritik som framförts av bland annat Ekobrottsmyndigheten, Riksrevisionen och Bolagsverket så

---

⁵⁷ Skr. 2017/18:201, ss. 1-10

⁵⁸ Skr. 2017/18:201, s. 7

⁵⁹ Regeringskansliet FPM 2017/18:FPM93, s. 1

överväger regeringen att en utredning ska sjasättas där möjliga åtgärder för att förhindra företagsanvändningen som brottsverktyg ska tas fram.⁶⁰

4.2.2 Borgenärsskyddet idag

Det befintliga skydd som borgenärer tidigare kunnat åtnjuta genom det 25 kap. 13-18 §§ ABL har direkt påverkats efter avskaffandet av revisionsplikten. HD uttalar sig i NJA 2014 s. 948 beträffande lagens utformning och konstaterar att en förändring av rättsläget bör ske genom lagstiftning i syfte att klargöra borgenärernas skyldigheter och rättigheter. Lindskog (2015, s. 5) uttalar sig om att han tycker att de kapitalbristregler som finns bör avskaffas och istället begränsas till ett skadeståndsansvar. Det har däremot införts en särskild preskriptionsordning, vilket förbättrat regelverket då möjligheterna till regelverkets värsta missbruk har begränsats. Detta missbruk avser dock indrivningsbolag som riktar krav gentemot styrelseledamöter där ett solidariskt medansvar kan utronas, och inte ett missbruk gentemot ett borgenärskollektiv. Vidare skriver Marie Karlsson-Tuula (2018), professor i civilrätt, i Dagens Juridik att det är på tiden att kapitalbristreglerna i 25 kap. ABL förändras. Styrelsens plikt att agera är inte på något sätt kopplat till insolvens vilket betyder att även ifall det saknas kapital i ett bolag så förhindrar inte det att bolaget fortsätter att drivas. Trots att ett bolag är i sådant obestånd att endast konkurs återstår så ger de aktiebolagsrättsliga bestämmelserna inte något incitament till att ett företag ska ansöka om ett insolvensförfarande i tid. Detta innebär att det finns en hög risk att borgenärskollektivet samt andra intressenter drabbas av ekonomisk skada (Karlsson-Tuula 2018).

Den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen som utgör kapitalbristreglerna är intill idag oförändrad avseende revisorsgranskningen (Regeringskansliet 2019).

4.3 Statistik för bolag och konkurser

Antalet aktiebolag har ökat varje år sedan 1998, där den procentuella ökningen tenderat att bli kraftigare efter 2010 då revisionsplikten försvann (Bolagsverket 2019b). Nedan redovisas statistik på antalet bolag som har, eller inte har, ett revisorsförbehåll i bolagsordningen.

Tabell 4.1 Antal aktiebolag utan revisor⁶¹

ANTAL FÖRETAG	ANTAL FÖRETAG MED REVISORSFÖRBEHÅLL	ANTAL MED REVISORSFÖRBEHÅLL SOM INTE HAR REVISOR	ANDEL MED REVISORSFÖRBEHÅLL	ANDEL MED REVISORSFÖRBEHÅLL OCH UTAN REVISOR
595 111	381 842	355 602	64,20%	59,80%

När beslutet om att avskaffa revisionsplikt för små aktiebolag fastställdes 2010 så omfattades cirka 70 procent av det totala antalet aktiebolagen av reformen (RiR 2017:35, s. 11). I januari 2019 så fanns det enligt Bolagsverket (2019b) 595 111 registrerade aktiebolag. Av de bolagen så hade 64,2 procent ett revisorsförbehåll i bolagsordningen. De har fortfarande möjligheten att ha en revisor, men andelen företag som valt att inte ha en revisor är 59,8 procent av alla registrerade aktiebolag, se tabell 4.1. Ovanstående kan vägas mot den förväntade nivå som presenterades i samband med statens utredning, där cirka två tredjedelar av antalet aktiebolag skulle kunna välja bort revisionen. Således är antalet aktiebolag procentuellt i närheten av den förväntade nivå som uttalades innan avskaffandet av revisionsplikten, trots att antalet

⁶⁰ Skr. 2017/18:201, s. 8

⁶¹ Bolagsverket 2019b

aktiebolag har ökat markant. Det går tydligt att utläsa att det inför avskaffandet av revisionsplikten fanns cirka 260 000 aktiva aktiebolag i Sverige (SOU 2008:32, s. 145).

I en rapport från Ekobrottsmyndigheten (2016, s. 8) så har 325 anmälningar om ekonomisk brottslighet granskats under en period om två månader i syfte att undersöka om avskaffandet av revisionsplikten för mindre bolag från och med den 1 november 2010 har fått några konsekvenser för den ekonomiska brottsligheten. Att cirka 8 av 10 bolag som startats efter reformen inte valt att ha någon revisor medför en ökad risk för ekonomisk brottslighet. Det bör klargöras att anmälningarna inte utgör all ekonomisk brottslighet utan det finns ett stort mörkertal. I rapporten urskiljs tre huvudsakliga kategorier:

[...] till kategori A hör bolag som bedömts ha anskaffats enbart i syfte att begå brott. Till kategori B hör bolag som inte har bedömts ha anskaffats i syfte att begå brott men att så senare har skett av olika skäl. Till kategori C hör bolag där det inte varit frågan om planerad brottslighet utan det varit frågan om slarv, sjukdom o. dyl.⁶²

Andelen bolag som tillhör kategori A har bedömts till 99 st (30%). Kategori B utgör totalt 48 bolag (15%) och kategori C består av 178 bolag (54,5%). I tabellen nedan kan vi avläsa att hos de bolag som har avlagt sig revisor så är den procentuella andelen som anskaffats i syfte att begå brott dubbelt så stor (Ekobrottsmyndigheten 2016, s. 4).

Tabell 4.2 Företag som har, eller har avlagt sig, revisor⁶³

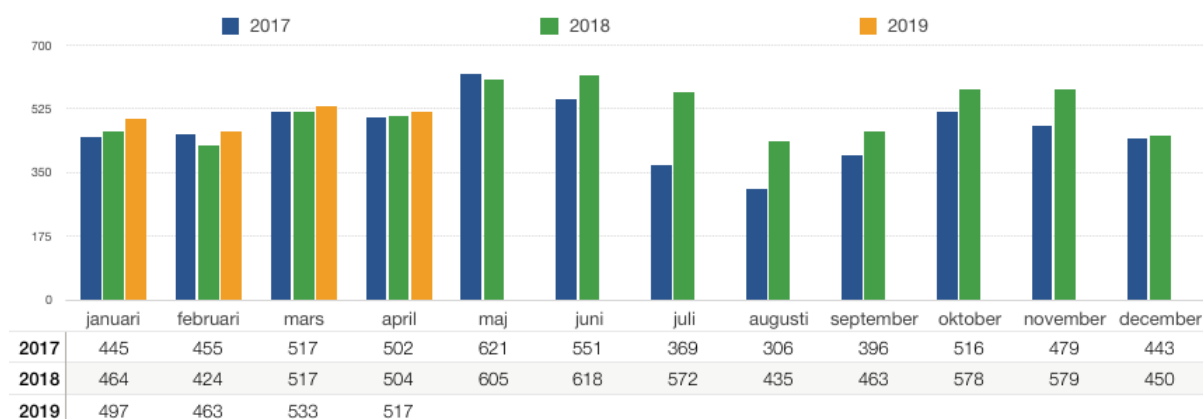
	KATEGORI A	KATEGORI B	KATEGORI C	TOTALT
Avlagt sig revisor	64 bolag eller 20%	26 bolag eller 8%	86 bolag eller 26%	176 eller 54%
Har revisor	35 bolag eller 11%	22 bolag eller 7%	92 bolag eller 28%	149 eller 46%

Hübinette (2014) har sammanställt statistik för antalet konkurser för aktiebolag som avgjorts rörande medansvar under perioden 2007-2013. Under perioden gick 39 689 bolag i konkurs. Av dessa konkurser kunde han endast utröna 120 mål rörande medansvar. Av dessa utdömdes ett medansvar i 100 mål. Lindskog (2015, s. 26) framhåller problematiken med det befintliga lagrummet och konstaterar att den tillfälliga fördel som ett solidariskt medansvar faktiskt medför till borgenärerna är mer av en lycklig händelse än ett skydd.

Antalet konkurser för aktiebolag fortsätter att öka. Enligt en undersökning som Creditsafe (2019) har gjort så är april 2019 den elfte månaden i rad som antalet konkurser ökar jämfört med föregående år.

⁶² Ekobrottsmyndigheten 2016, s. 6

⁶³ Ekobrottsmyndigheten 2016, s. 4

Figur 4.1 Antal aktiebolagskonkurser uppdelat per månad och år⁶⁴

UC (2019b) rapporterar om en utveckling där vi kan se att antalet bolag som startas upp ökar samtidigt som andelen bolag som går i konkurs visar på samma trend. Orsaken till detta kan både vara den tuffa konkurrenssituation som finns samt att andelen oseriösa bolag ökar, vilket innebär företag som startas och sedan i ett bedrägligt syfte bedrivs eller avslutas (UC 2019b).

Att den ekonomiska brottsligheten har ökat till följd av borttagningen av revisionsplikten kan dock varken Ekobrottsmyndigheten eller Skatteverket säkerställa statistiskt (FAR 2017). Riksrevisionen har i sin rapport framfört att de med säkerhet inte kan veta vilken riktning effekterna av avskaffandet av revisionsplikt tar och vad man kan förvänta sig. Nettoeffekten kan således enbart uppskattas empiriskt (RiR 2017:35, s. 63).

⁶⁴ Creditsafe 2019

5. Diskussion och slutsatser

Syftet med den innevarande studien är att undersöka om den befintliga kapitalbristlagstiftningen, efter avskaffandet av revisionsplikten, är ändamålsenlig i syfte att skydda bolagsborgenärerna. Genom att undersöka kapitalbristreglernas befintliga utformning och påvisa vikten av revisionspliktens oberoende granskning så vill vi bidra med en ökad insikt kring det aktuella skyddet som ett borgenärskollektiv kan, eller inte kan, åtnjuta. Vi vill även bidra med en ökad förståelse kring de för- och nackdelar som avskaffandet av revisionsplikten gett upphov till för aktuellt lagrum. Vi belyser även intressenternas betydelse i termer om påverkan för avskaffandet av revisionsplikten, och hur ett intressentkollektiv kan använda sig av olika strategier för att lyckas påverka ett företag eller en organisation i en viss riktning.

5.1 Om borgenärsskyddet och avskaffandet av revisionsplikten

Under studiens gång har det uppstått ett flertal frågeställningar och angränsande problem beträffande det undersökta ämnet. Problematiken har alstrats i att det finns en mängd meningsskiljaktigheter kring den aktuella lagstiftningen. Det finns en omfattande möjlighet till alternativa tolkningar av resultatet i och med de meningsskiljaktigheter som finns från de auktoritativa röster som beaktats. Det går att urskilja en märkbar ökning kring antalet uppstartade aktieföretag i Sverige efter 2010. Detta har medfört en ökad konkurrenssituation samtidigt som riskerna ökat i och med att fler företag årligen går i konkurs. Att flertalet företag kan välja att inte ha en revisor har bidragit till en osäkerhet kring tillförlitligheten, samtidigt som möjligheten till att begå brott har underlättats. Däremot finns det inget bevis på att den ekonomiska brottsligheten har ökat till följd av avskaffandet av revisionsplikten. Att förenkla företagandet i Sverige genom administrativa och ekonomiska lättnader, så som avskaffandet av revisionsplikten, är något som en bred majoritet uppmuntrar. Samtidigt finns det många tongivande parter som är kritiska till reformen och det är tvivelaktigt om fördelarna väger upp för de tillkommande nackdelarna.

Genom att åskådliggöra aktuell debatt beträffande revisionspliktens avskaffande och kapitalbristreglernas utformning har ett antal angränsande frågeställningar tillkommit. Först och främst tycks borgenärskollektivets utsatthet inte utgöra någon väsentlig argumentativ grund i samhällsdebatten. Samtidigt har vi inte funnit några auktoritativa parter från näringslivet som för en talan för ett sådant kollektiv. Debatten är huvudsakligen baserad ur ett företagsperspektiv, eller ur ett perspektiv som avser att skydda bolagets företrädare. Åsikter kring företagares möjligheter och rättigheter åskådliggörs frekvent. Samtidigt förefaller företagares skyldigheter, kopplat till de problem som därmed kan uppstå för bolagets intressenter, hamna i skymundan. I den genomförda studien kan konstateras att merparten av de intressenter som är för en frivillig revision, och som negligerar Riksrevisionens varningsklockor, vanligtvis är av ideell eller politisk karaktär. Huruvida detta kan påverka incitamenten till att bibehålla rådande lagstiftning är svårt att uttala sig kring. Varför debatten inte riktas mot ett borgenärsperspektiv anser vi vara anmärkningsvärt utifrån den rådande lagstiftning som reglerar likvidationsplikt och kapitalbrist. Att inte heller de juridiska experterna som berörts i innevarande studie har uttalat sig beträffande det försämrade skyddet i kapitalbristlagstiftningen, anser vi vara uppseendeväckande. Studiens resultat ligger således inte till grund för en diskussion avseende meningsskiljaktigheter i en debatt avseende borgenärsskyddet efter avskaffandet av revisionsplikten, utan enbart till den slopande revisionspliktens vara eller icke vara. Anledningen till detta konstateras vara att debatten uteblivit. Det går dock att, med stöd av studiens resultat och den kvalitativa innehållsanalys som genomförts, argumentera för att ett borgenärskollektiv numera har ett minskat skydd för sina fordringar. Detta bygger på två

faktorer; avskaffandet av revisionsplikten och det oförändrade rättsläget avseende 25 kap. 13-18 §§ ABL.

Syftet med kapitalbristreglerna behöver inte nödvändigtvis ses ur ett borgenärsperspektiv. Emellertid kan det förefalla rimligt att bolag, under den rådruksfrist om åtta månader som handlingsmönstret tillåter, upprätthålla och försöka driva bolaget vidare. Riskerna som en styrelse vid en konstaterad kapitalbrist kan utsätta andra företag för, framförallt tillkommande borgenärer, kan få stora samhällskonsekvenser. Då majoriteten av de aktiva aktiebolagen i Sverige är fåmansbolag kan en konkurs i sig åsamka ytterligare obestånd bland konkursbolagets intressenter. En rad experter och auktoritativa parter, däribland Lindskog och HD, har påpekat att lagens nuvarande utformning inte är ändamålsenlig. Då syftet med revisorsgranskningen har varit att undvika eventuella oriktigheter och fusk med kontrollbalansräkningen, inte minst antedatering, så förefaller den nuvarande utformningen av det 25 kap. 13-18 §§ ABL vara föråldrad. Möjligheterna för en styrelse att numera fuska, och i synnerhet antedatera kontrollbalansräkningen, har efter reformen ökat. Det är i enlighet med den befintliga lagstiftningen möjligt för en oetisk företagsledning att, med tämligen små medel, undslippa ett med bolaget solidariskt medansvar. Detta trots att man bedrivit verksamhet i ett underkapitaliserat bolag och försatt bolagsborgenärerna i en väsentligt sämre position. Detta medför ekonomiska risker som i sin tur kan åsamka andra bolag skada, och i värsta fall ytterligare konkurser.

5.2 Om intressenters påverkan på avskaffandet av revisionsplikten

I innevarande studie har en kronologisk genomgång i form av en kvalitativ innehållsanalys undersökt hur och varför avskaffandet av revisionsplikten genomfördes. Genom att titta på avskaffandet av revisionsplikten genom ett intressentperspektiv möjliggörs ytterligare analyser av händelseförloppet. Intressentmodellen används nedan i syfte att analysera intressenters inflytande i termer om påverkan. Debatten och intressenterna kommer att analyseras avseende de tre grundläggande frågorna i intressentteorin: vilka är de, vad vill de och hur ska de försöka få det?

Det har framförts resonemang angående att ett företag eller en organisation inte interagerar och kommunicerar med en enskild intressent åt gången, utan att det spindelnät som samtliga aktörer verkar inom är mer komplext än så. Intressenter påverkar i olika utsträckning varandra, och kan använda sig av varandra i syfte att påverka företaget i en viss riktning (Frooman 1999; Crane & Livesey 2003; Bourne & Walker 2005). I enlighet med detta synsätt kan konstateras att den empiriskt mest effektiva åtgärden i syfte att påverka ett företag utgörs av lobbyverksamhet (Hendry 2005). Den intressentmodell som bygger på den aggregerade forskning som redogjorts för påvisar vikten för ett företag att försöka kartlägga sina intressenter. Samtidigt påvisar studierna att det är av största vikt att företagets ledning försöker sätta sig in i intressentens situation i syfte att kunna förutse potentiella försök att påverka bolaget (Freeman 2010).

I den kronologiska genomgången i kapitel fyra går det att utläsa en tydlig tendens avseende vilka intressenter som är för, respektive emot, avskaffandet av revisionsplikten. Merparten av de källor som studien åskådliggjort kronologiskt utgörs av den efterföljande debatt som utspelade sig efter det faktiska avskaffandet av revisionsplikten. Inför avskaffandet kritiserades reformen huvudsakligen av myndigheter som till stor del arbetar med ekonomisk brottslighet, såsom Ekobrottsmyndigheten, Riksrevisionen, Skatteverket och Brottsförebyggande rådet. Emellertid uppdagades inte någon större debatt avseende den kritik som myndigheterna framförde. Ytterligare kritik framfördes inför reformen av ett flertal branschorganisationer som

tillhandahöll tjänster inom revision. Regeringens fortsatta arbete mot en avskaffad revisionsplikt fortskred dock, och det huvudsakliga argumentet för reformen utgjordes av den betydande kostnad och administrativa börda som bolagen åsamkades genom skyldigheten till revision. Andra aktörer som var för den kommande reformen utgjordes i huvudsak av bransch- och företagarorganisationer. En av de mest auktoritativa företagarorganisationerna i Sverige är Företagarna med sina 70 000 medlemmar (Företagarna 2019). Organisationen anger på sin hemsida att den är en remissinstans till riksdag och regering. Man ser sig själva som en lokal röst i näringslivsfrågor och försöker därmed påverka landets beslutsfattare i olika företagspolitiska frågor. Fokuset ligger i huvudsak på att minska regelbördan och det administrativa arbetet (Företagarna 2019). Även andra auktoritativa aktörer såsom Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas riksförbund, Småföretagarnas riksförbund och Srf konsulterna var samtliga positiva till avskaffandet av revisionsplikten.

Frooman (1999) menar att maktförhållandet parterna emellan är betydande avseende vilken typ av strategi som möjliggörs, i synnerhet för intressenterna som enskilda aktörer, eller som ett kollektiv. Beroendet av företaget och intressenten har även påvisats utgöra en betydande roll i sammanhanget. Huruvida ett lagstiftande organ behöver ta maktförhållandet och det ömsesidiga beroendet i beaktning är svårt att uttala sig kring. Noterbart är att ett flertal auktoritativa företags- och branschorganisationer som varit positiva till den genomförda reformen även kan ha politiskt inflytande, vilket möjliggör att ytterligare strategier i syfte att genomföra förändring kan användas. Som tidigare redogjorts för var det inte förrän efter avskaffandet av revisionsplikten som större skriftväxlingar och debatt påbörjades. De myndigheter som varit kritiska har bibehållit en negativ ton till reformen och argumenterar för att den främjar oseriösa aktörer och den ekonomiska brottsligheten (Ekobrottsmyndigheten 2016; RiR 2017:35). Kritiken har huvudsakligen besvarats med argument som bygger på att företagarnas administrativa börda de facto har minskat, att antalet företag ökar och att kritiken i huvudsak bygger på lösa antaganden (Femrell et al. 2018a, 2018b).

Det går inte att utröna någon specifik strategi som ett intressentkollektiv, i huvudsak bestående av företags- och branschorganisationer, har tillämpat inför avskaffandet av revisionsplikten. Den mest framgångsrika taktiken i syfte att lyckas påverka ett företag eller en organisation är i enlighet med Hendry (2005) att bedriva lobbyverksamhet. En av de aktiva branschorganisationerna, Srf konsulterna, har uttalat sig i termer om påverkan. Organisationen anger i en artikel i Tidningen Konsulten att man varit aktiva i revisionsfrågan genom att skriva debattartiklar, boka möten med riksdagsmän och anordna seminarier i riksdagen. I enlighet med Srf konsulternas uttalande har arbetet varit framgångsrikt (Konsulten 2018). Hendry (2005) har i sin studie även påvisat att en intressent som lyckas framföra sin sakfråga och genomföra en önskad förändring tenderar till att bibehålla den valda taktiken i framtiden. I enlighet med Bourne och Walker (2005) tenderar ett företag eller en organisation att sträva efter att bibehålla den konsensus i en specifik sakfråga som råder, intressenterna sinsemellan.

5.3 Studiens slutsatser avseende skyddet i kapitalbristreglerna

Kapitalbristreglernas nuvarande utformning i 25 kap. ABL torde vara utformade i syfte att i första hand skydda såväl befintliga som tillkommande borgenärer. Samtidigt tillgodoses aktieägarnas intressen genom den förhållandevis långa rådfragsfrist som det påkallade handlingsmönstret föreskriver. Tillkommande bolagsborgenärer åtnjuter de facto inte någon varning, och lagens nuvarande utformning förefaller således inte tillgodose varningsintresset. Det har konstaterats föreligga en ovisshet beträffande huruvida bolagsborgenärer faktiskt skyddas av den befintliga lagstiftningen. Revisorn utgör en betydande roll i det

handlingsmönster som 25 kap. 13-18 §§ ABL syftar till att frambringa. I ett flertal av lagens förarbeten konstateras att en oberoende granskning av en kontrollbalansräkning utgör grunden till den ordnade avveckling som lagen syftar till att påtvinga, såtillvida att kapitalet inte återställs. Syftet med den tidigare revisorsgranskningen i 25 kap. 13 § ABL har konstaterats vara att undvika eventuella fusk. Eventuella oriktigheter som kan elimineras genom en oberoende granskning är främst tillämpandet av felaktiga värderingsprinciper och antedatering av kontrollbalansräkningar. Efter avskaffandet av revisionsplikten 2010 finns det inte längre något krav på denna typ av granskning för små aktiebolag, vilka idag uppgår till cirka 350 000. Detta har konstaterats utgöra ett påtagligt hot mot det skydd som borgenärerna ursprungligen har åtnjutit genom kapitalbristreglerna. Antingen inleds en ordnad avveckling av bolaget i fråga, eller så kan bolagets styrelse bli solidariskt medansvariga för de förpliktelser som uppkommer efter underlåtenheten att upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning. Studien har således funnit att det grundläggande skyddet i kapitalbristreglerna i ABL inte tycks omfatta en majoritet av de aktiebolag som idag är aktiva i Sverige. Således kan konstateras att avskaffandet av revisionsplikten indirekt har påverkat borgenärsskyddet i kapitalbristlagstiftningen. Samtidigt som den befintliga kapitalbristlagstiftningen kvarstår som oförändrad, vilket i sig bidragit till ett försämrat borgenärsskydd.

Vidare har studien identifierat de meningsskiljaktigheter som finns, lagstiftarna sinsemellan. Genom att påvisa ett flertal av de argument som kapitalbristreglernas förarbeten grundas på, kopplat till förarbetet *En frivillig revision* av Odell och Ask, kan det konstateras finnas en diskrepans avseende vilka som faktiskt är revisionens intressenter. Det finns även en otydlighet avseende hur kapitalbristreglerna ska tolkas. Nästintill samtliga av de förarbeten som studien redogjort för, förutom Odell och Asks, har antingen påvisat vikten av den oberoende granskningen som revisionen bygger på, eller att även borgenärer måste anses som en av revisionens intressenter. Utifrån kapitalbristreglernas befintliga utformning menar Odell och Ask på att det primära fokuset ligger på aktieägarna, och inte borgenärerna. Vidare framförs nya argument angående revisionens syfte i det 25 kap. ABL, där borgenärernas skydd inte ges någon större eftertanke.

Riskerna, sett ur ett borgenärsperspektiv, ökar således då en majoritet av aktiebolagen i Sverige inte längre har en revisor, trots att detta varit ett grundläggande syfte sett ur kapitalbristreglernas utformning. Lagstiftarens inkonsekventa agerande kan varken anses som ändamålsenligt eller tydligt. Aktieägarna förefaller i den aktuella lagstiftningen vara det prioriterade intresset, vilket i sig inte behöver utgöra något problem. Dock anser vi, efter genomförd studie och med stöd av ovan förda resonemang, att en förändring av kapitalbristreglerna bör ses över i syfte att stärka borgenärskollektivets skydd. Ett alternativt tillvägagångssätt skulle även kunna innebära att de handlingar som ett bolag ska upprätta, när det råder en kapitalbrist, registreras hos Bolagsverket, eller annan myndighet. På så vis elimineras möjligheten att antedatera en kontrollbalansräkning i syfte att undslippa ett med bolaget solidariskt medansvar. Emellertid uppfyller ett sådant förenklat förfarande även de grundläggande incitament som revisorsgranskningen i 25 kap. 13 § ABL syftar till att falla tillbaka på.

5.4 Studiens slutsatser avseende intressenters påverkan

Genom att åskådliggöra samhällsdebatten i dags- och kvällstidningar har studien identifierat en tydlig meningsskiljaktighet avseende avskaffandet av revisionsplikten. Ett flertal myndigheter och andra auktoritativa parter har kritiserat avskaffandet av revisionsplikten och menar på att reformen medför fler nackdelar än fördelar. Samtidigt finns det motparter i frågan, däribland regeringen och ett flertal företrädare för bransch- och företagarorganisationer, som tillbakavisar

kritiken och framhäver reformen som något positivt. Studien har inte lyckats påvisa några tydliga slutsatser ur den aktuella debatten. Emellertid har debatten utgjort ett komplement för att belysa de meningsskiljaktigheter som faktiskt föreligger. Avseende den diskussion som genomförts ovan, avseende intressenternas påverkan på den frivilliga revisionen, så går det inte heller att utläsa några tydliga slutsatser. Analysen avseende avskaffandet av revisionsplikten påvisar dock tendenser till att lobbyverksamhet, likt Hendrys (2005) teori, är den mest framgångsrika taktiken för att påverka ett företag eller en organisation. För att styrka detta resonemang krävs dock ytterligare och mer utförliga studier. Frooman (1999) har med sina fyra strategier lagt grunden till de slutsatser som lagts fram avseende lobbyverksamheter. Författaren har identifierat fyra grundläggande strategier som kan användas i syfte att påverka ett företag eller en organisation. Strategierna bygger huvudsakligen på vilket sätt parterna är beroende av varandra, och hur maktförhållandet ser ut, parterna sinsemellan. Att direkt, eller genom tredje man, undanhålla resurser eller tjänster, kan intressenten i fråga påverka sin motpart att agera på ett visst sätt. På samma vis kan det direkta användandet av motpartens tjänster eller varor påverkas genom att vissa förbehåll tas i bruk. Strategierna bygger i sig på en ny typ av intressentmodell, där intressenterna anses interagera med varandra i syfte att påverka ett företag. Detta skiljer sig från tidigare intressenteori som baserats på en enskild relation med en specifik intressent å ena sidan, och ett företag eller en organisation å andra sidan. Huruvida några intressenter som berörts i innevarande studie har använt sig av några av ovan nämnda strategier är inte möjligt att uttala sig kring.

Studien har också funnit att ett flertal av de myndigheter som, direkt eller indirekt har påverkats av avskaffandet av revisionsplikten, har framfört kritik mot reformen. I kritiken går det att utläsa att reformen medfört få positiva effekter och att arbetet mot ekonomisk brottslighet har försvårats. Problematiken sägs ligga i att oseriösa aktörer allt enklare kan bedriva verksamhet genom aktiebolag. Riksrevisionen har gått så långt att man till och med rekommenderat regeringen att återinföra revisionsplikten för små aktiebolag. Det huvudsakliga argumentet bakom uttalandet bygger på att de negativa effekterna med reformen överväger de fördelar denna medfört. Vidare har studien identifierat de meningsskiljaktigheter som råder avseende revisionsplikten och dess existens. Regeringen har bemött Riksrevisionens uttalanden genom att hänvisa till EU:s riktlinjer och argumenterar för att de skäl som anges i rapporten inte anses som tillräckliga.

Då den slojade revisionsplikten alltså kvarstår i Sverige pågår det mer av ett maktspel, intressenterna sinsemellan. Företagar- och branschorganisationer som är för den slojade revisionsplikten å ena sidan, och ett flertal myndigheter och branschorganisationer inom revision som är emot avskaffandet av revisionsplikten å andra sidan. Riksdagen och regeringen kan nästintill anses som passiva i frågan, utöver enstaka skrivelser som stödjer ett bibehållande avskaffande av revisionen och som även tillbakavisat Riksrevisionens kritik. Borgenärernas utsatthet efter avskaffandet av revisionsplikten utgör i genomförd kvalitativ innehållsanalys inte någon grund för debatt. I enlighet med Bourne och Walkers (2005) intressentcirkel skulle en mer utförlig intressentanalys kunna utmytna i konstateranden som stödjer att det är intressentkollektivet som utgör en maktfaktor i sammanhanget, och inte enskilda aktörer. Företagarorganisationerna som stödjer ett bibehållande avskaffande av revisionsplikten tycks utgöra en betydande aktör i samhällsdebatten och har stora möjligheter att påverka politiska beslut på såväl kommunal- som riksnivå. Oavsett hur en lagförändring sker eller inte, så kommer en intressentgrupp att gynnas på bekostnad av en annan.

5.5 Förslag till fortsatt forskning

Innevarande studie har visat att avskaffandet av revisionsplikten har haft effekter på borgenärsskyddet som går att återfinna i den befintliga kapitalbristlagstiftningen. Emellertid har studien till stor del fokuserat på just borgenärsskyddet i det 25 kap. 13-18 §§ ABL. Således finns det möjlighet för kommande kvalitativa innehållsanalyser att titta på den slopade revisionspliktens effekter på andra områden. Då reformen genomfördes 2010 finns det även i framtiden möjligheter att se faktiska utfall och konsekvenser som denna bidragit till. Möjligheter att genomföra ytterligare analyser på enskilda lagrum eller situationer kommer att kvarstå, samtidigt som det med tiden kommer att möjliggöras bredare analyser på hela sektorer. Detta då resultatet av den avskaffade revisionsplikten inte har fastställts per dags datum.

6. Källförteckning

- Adrian, H. (2018). Sverige ett drömland för ekobrottslighet. *Svenska Dagbladet*, 23 april. <https://www.svd.se/sverige-ett-dromland-for-ekonomisk-brottslighet>
- Balans* (2017a). Hej då revisionsplikt-hej ekobrott. 7 januari. <https://www.tidningenbalans.se/nyheter/hej-da-revisionsplikt-hej-ekobrott/>
- Balans* (2017b). Allt färre företag har revisor. 7 november. <https://www.tidningenbalans.se/nyheter/allt-farre-foretag-har-revisor/>
- Bendell, J. (2003). Talking for change?: Reflections on effective stakeholder dialogue. *Unfolding Stakeholder Thinking 2: Relationships*, 1(120), ss. 53–69. doi: 10.4324/9781351281843-4
- Bildstein-Hagberg, S. & Norberg, C. (2018). Revision är inte effektivt för att stoppa ekobrott. *Svenska Dagbladet*, 24 april. <https://www.svd.se/revision-ar-inte-effektivt-for-att-stoppa-ekobrott>
- Bokföringsnämnden (2006). *Förvaltningsberättelsens innehåll*. (BFN U 96:6). Stockholm: Bokföringsnämnden.
- Bolagsverket (2019a). *Revisor*. <https://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/starta/revisor> [2019-01-22]
- Bolagsverket (2019b). *Öppna data*. <https://bolagsverket.se/om/oss/vidareutnyttjande/oppna-data-1.10631> [2019-01-22]
- Bourne, L. & Walker, D. (2005). Visualising and mapping stakeholder influence. *Management Decision*, 43(5), ss. 649–660. doi: 10.1108/00251740510597680
- Burén, C-G. (2008). Slopad revisionsplikt bra för småföretagen. *Hallands Nyheter*, 15 augusti. <https://web-retriever-info-com.lib.costello.pub.hb.se/services/archive/displayDocument?documentId=05084820080815e445c81fb498f0e6fa94b33528a58ee2&serviceId=2>
- Bryman, A. & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3. uppl. Stockholm. Liber AB.
- Brännström, D. (2010). Bråttom med revisionsbeslut. *Göteborgs-Posten*, 19 mars. <https://www.gp.se/brattom-med-revisionsbeslut-1.994981>
- Charmaz, K. (2000). Grounded Theory: Objectivist and Constructivist Methods. I Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.) *Handbook of Qualitative Research*. 2. uppl. Thousand Oaks, CA: SAGE, ss. 509-536.

Crane, A. & Livesey, S. (2003). Are you talking to me?: Stakeholder communication and the risks and rewards of dialogue. *Unfolding Stakeholder Thinking 2: Relationships*, 1(120), ss. 39–52. doi: 10.9774/GLEAF.978-1-909493-32-2_4

Creditsafe (2019). *Creditsafe konkursstatistik*. <https://www.creditsafe.com/se/sv/om-oss/press/nyheter-konkursstatistik/2019/6178-foretag-i-konkurs-under-aret-2018.html> [2019-01-23]

Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv 2008/0084 av den 17 april 2008 om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG när det gäller krav på offentlighet för medelstora företag och skyldigheten att upprätta sammanställd redovisning (OJ C 77, 31.3.2009, s. 37-40).

Ekobrottsmyndigheten (2016). *Effekter på den ekonomiska brottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag*. Stockholm: Ekobrottsmyndigheten. <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/Documents/Rapporter/PM%202016-06-01%20rapport%20-%20slutversion.pdf>

Factor, A. (2003). Stakeholder influences in developing a sustainability culture within the UK biotechnology sector. *Unfolding Stakeholder Thinking 2: Relationships*, 1(120), ss. 70–82. doi: 10.4324/9781351281843-5

FAR (2017). *Revisionsplikten bör återinföras*. <https://www.far.se/nyheter/2017/december/revisionsplikten-bor-aterinforas/> [2019-01-23]

FAR (2018). *RevRI Granskning av kontrollbalansräkning*. <https://www.faronline-se.lib.costello.pub.hb.se/dokument/r/revr0001/?q=revr%25201> [2019-02-26]

FAR (2019). *Kapitalskyddsregler*. https://www.faronline.se/dokument/rattserien/ratt-bolagsratt/k/rb_kapitalskyddsregler/ [2019-02-23]

Femrell, A., af Ugglas, C., Mårder, G., Sigbladh, R., Thörn, P., & Holmestig, A. (2018a). Debatt: Undermålig kritik mot slopad revision. *Dagens industri*, 15 januari. <https://www.di.se/debatt/debatt-undermalig-kritik-mot-slopad-revision/>

Femrell, A., af Ugglas, C., Mårder, G., Sigbladh, R., Thörn, P., & Holmestig, A. (2018b). Replik: Riksrevisionen ville inte ha någon dialog. *Dagens industri*, 29 januari. <https://www.di.se/debatt/replik-riksrevisionen-ville-inte-ha-nagon-dialog/>

Freeman, R. E. (2010). *Strategic management: a stakeholder approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Frooman, J. (1999). Stakeholder influence strategies. *Academy of Management. The Academy of Management Review*, 24(2), ss. 191–205. doi: 10.2307/259074

Företagarna (2019). Politik och påverkan. <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/> [2019-05-01]

Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. New York: Aldine de Gruyter.

Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). Competing Paradigms of Qualitative Research. I Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.) *Handbook of Qualitative Reserach*. Thousand Oaks, CA: SAGE, ss. 105-117.

Göteborgs-Posten (2008). Kritik mot slopad revisionsplikt. 11 augusti. <https://web-retriever-info-com.lib.costello.pub.hb.se/services/archive/displayDocument?documentId=050802200808117229726&serviceId=2&articleType=relatedArticle>

Göteborgs-Posten (2010). Företagarna misströstar om enklare regler. 14 februari. <https://www.gp.se/företagarna-misströstar-om-enklare-regler-1.987307>

Hendry, J. (2005). Stakeholder Influence Strategies: An Empirical Exploration. *Journal of Business Ethics*, 61(1), ss. 79–99. doi: 10.1007/s10551-005-8502-6

Holme, I. M., Solvang, B. K. & Nilsson, B. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hübinette, I. (2014). *Kapitalbristreglerna i ABL - ett otillräckligt borgenärsskydd i praktiken*. Examensarbete, Juridiska institutionen. Stockholm: Stockholms Universitet. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:798133/FULLTEXT01.pdf>

Justitiedepartementet (1991). *om vissa ändringar i aktiebolagslagen* (Regeringens proposition 1990/91:198). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (1998). *Aktiebolagets organisation* (Regeringens proposition 1997/98:99). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2001). *Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet* (Regeringens proposition 2000/01:146). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2001). *Likvidation av aktiebolag m.m* (Regeringens proposition 2000/01:150). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2005). *Ny aktiebolagslag* (Regeringens proposition 2004/05:85). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2007). *Några aktiebolagsrättsliga frågor* (Regeringens proposition 2006/07:70). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2009). *En sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag* (Regeringens proposition 2009/10:61). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2010). *En frivillig revision* (Regeringens proposition 2009/10:204). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2012). *Förkortad tid för styrelseledamöters personliga betalningsansvar* (Regeringens proposition 2012/13:65). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2014). *Revisorer och revision - nya EU-regler* (Dir. 2014:36). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2017). *Riksrevisionens rapport om avskaffandet av revisionsplikt för små aktiebolag* (Skr. 2017/18:201). Stockholm: Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2018). *Bolagsrättspaketet*. (Regeringskansliet Faktapromemoria 2017/18:FPM93). Stockholm: Regeringskansliet.

Karlsson-Tuula, M. (2018). Lagstiftning när den är som sämst-reglerna om borgenärsskydd måste ändras. *Dagens Juridik*, 13 mars.

<http://www.dagensjuridik.se/2018/03/lagstiftning-nar-den-ar-som-samst-reglerna-om-borgenarsskydd-maste-andras>

Konsulten (2018). Regeringen beslutar att inte återinföra revisionsplikten. 9 april. <https://www.tidningenkonsulten.se/artiklar/regeringen-beslutar-att-inte-aterinfora-revisionsplikten/?fbclid=IwAR3XQLzNMeKh0kDcYCF8VhM-olihIF5S3K2sdloVzvxpEyELDQQWJQ2I7IQ>

Laplume, A. O., Sonpar, K. & Litz, R. A. (2008). Stakeholder Theory: Reviewing a Theory That Moves Us. *Journal of Management*, 34(6), ss. 1152–1189. doi: 10.1177/0149206308324322

Larsson, M. & Brännström, D. (2018). FAR: Revision är samhällsnytta. *Dagens Industri*, 15 januari. <https://www.di.se/debatt/far-revision-ar-samhallsnytta/>

Leffler, T. (2008). *Kontrollbalansräkning, ansvar och ansvarstalan*. Juridisk tidskrift vid Stockholms Universitet, (4), ss. 803–826.

Lindberg, H. & Colo, N. (2018). Riksrevisionen: Naivt blunda för värdet av revisionsplikt. *Dagens Industri*, 23 januari. <https://www.di.se/debatt/riksrevisionen-naivt-blunda-for-vardet-av-revisionsplikt/>

Lindskog, S. (2015). *Kapitalbrist i aktiebolag: kommentarer till kap. 25:13–20 ABL*. 2. uppl. Stockholm. Nordstedts Juridik AB.

Mitchell, R. K., Agle, B. R. and Wood, D. J. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*, 22(4), ss. 853–886. doi: 10.2307/259247

Nerep, E. (2003). *Aktiebolagsrättslig analys: Ett tvärsnitt av nyckelfrågor*. Stockholm. MercurIUS Förlag AB.

O'Reilly, M. & Parker, N. (2013). “Unsatisfactory Saturation”: a critical exploration of the notion of saturated sample sizes in qualitative research. *Qualitative Research*, 13(2), ss. 190–197. doi: 10.1177/1468794112446106

Oppenheimer, B., Blomberg, G., Bruhn, D. & Reiner, J. (2007). *Företag i kris: Vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på*. 4. uppl. Stockholm: Jure Förlag AB.

Pehrson, L. (2005). *Högsta domstolen tolkar bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist*. Juridisk tidskrift vid Stockholms Universitet, (3), ss. 667–673.

Regeringskansliet (2019). *Regeringskansliets rättsdatabaser*.
<http://rkrattsbaser.gov.se/sfsr?bet=2005:551> [2019-03-18]

Revisionsbolagsutredningen (1999). *Likvidation av aktiebolag*. (SOU 1999:36). Stockholm: Justitiedepartementet.
<https://www.regeringen.se/49bb76/contentassets/8ce6c51558184e46982682c0596f6198/likvidation-av-aktiebolag>

Rhenman, E. (1967). Organizational Goals. *Acta Sociologica*, 10(3-4), ss. 275–287. doi: 10.1177/000169936701000304

Riksrevisionen (2017). *Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag: en reform som kostar mer än den smakar* (RiR 2017:35). Stockholm: Riksrevisionen.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.3daa1b3d160c00a26d2c0f3/1518435499282/RiR_2017_35_REVISIONSPLIKT_ANPASSAD.pdf

Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (EGT L 222, 14.8.1978, ss. 11–31).

Sandström, T. (2015). *Svensk aktiebolagsrätt*. 5. uppl. Stockholm. Nordstedts Juridik AB.

Strauss, A. L. & Corbin, J. M. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 2. uppl. Thousand Oaks, CA: SAGE.

Svenska Dagbladet (2008). Kritik mot slopad revisionsplikt. 10 juli.
<https://www.svd.se/kritik-mot-slopad-revisionsplikt>

UC (2019a). *Revisorsförbehåll*. <https://www.uc.se/hjalp--kontakt/ordlista/revisorsforbehall/>. [2019-01-20]

UC (2019b). *Konkursstatistik*. <https://www.uc.se/konkursstatistik/> [2019-01-23]

Utredningen om revisorer och revision (2006). *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* (SOU 2008:32). Stockholm: Justitiedepartementet.
<https://www.regeringen.se/49bb8e/contentassets/053cd8567e8e4f9eb722ba734d0186c8/avskaffande-av-revisionsplikten-for-sma-foretag-hela-dokumentet-sou-200832>

Öhman, P. (2013). *Nystartade bolags intresse för revision efter revisionspliktens avskaffande*. (Rapport 2013:7). Sundsvall: CER - Centrum för forskning om ekonomiska relationer.
<http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:681595/FULLTEXT01.pdf>

6.1 Lagtexter

SFS 1981:774. *Utsökningsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1987:672. *Konkurslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1995:1554. *Årsredovisningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:883. *Revisorslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2005:551. *Aktiebolagslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se